

Učiteljski Tovariš

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vsebina: Iz „Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev.“ — Pomagajmo si sami. — Razgovor z državnimi poslanci. — Tajna kvalifikacija. — Šola in cerkvene stranke. — Jungovci in mi. — Zastarale uredbe. — Učiteljski pravnik. — Zmes. — Dopisi. — Društveni vestnik. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Duševna kultura na Kavkazu. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. Listnica uredništva. — Listnica upravnništva.

Iz „Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev.“

Vabilo

k seji upravnega odbora „Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev“, ki bo dne 16. mal. travna t. l. ob 2. uri popoldne v zbornici I. mestne šole v Ljubljani, Komenskega ulice.

Dnevni red:

- 1.) Nagovor predsednikov.
- 2.) Poročilo tajnikovo.
- 3.) Poročilo blagajnikovo.
- 4.) Poročilo o „Zavezinih“ listih.
- 5.) Določitev kraja in časa XII. glavne skupščine „Zaveze“.
- 6.) Posamezni predlogi.

Vodstvo „Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev“,
v Ljubljani, dne 25. sušca 1900.

L. Jelenc,
predsednik.

Drag. Česnik,
tajnik.

Pomagajmo si sami!

Uvažuje K. Svoboda.

I. Učitelj v delu za narod. Lani so vsi štajerski slovenski listi tarnali in vzdihovali: „Pomozite, meja se podira!“ — Ta obupni krik, ki se je izvil iz notranjosti zatiranega naroda, ni bil slučajno poslan v svet. Fakt bistvuje: Slovenci na Štajarskem pešamo. Že nekaj let delujem kot učitelj na skrajni meji slovenskega ozemlja, v krajih, kjer vlada Nemeč in njega žalostno družje, slovenski uskok. In v teh letih ni bilo moje oko slepo. Videl sem, kako se umika slovenska mila beseda trdi nemščini, zrl sem z grozo, kako počasi davi Oger nezavedno ljudstvo onstran Mure. — Četudi raste med štajerskimi Slovenci narodna zavest, četudi se množijo ognjišča narodnega delovanja: bralna, pevska, delavska društva, čitalnice itd., navzlic temu moramo reči, da prehaja naše ozemlje vedno hitreje v tuje roke, da se naša narodna meja — pogreza.

Skrbnemu opazovalcu ne uide dejstvo, da niso vse točke jezikovne meje v enaki nevarnosti. Tuintam se vrši ponemčevanje hitreje, gine meja in uznica kakor sneg na solncu. Druge narodne vasi pa moremo primer-

jati trdnjavam, ki čutijo bližino neizprosnega sovraga in zategadelj s strastno pridnostjo ustvarjajo nasip za nasipom, da se razbije ob njih sila sovražnega navala. To dejstvo utegne nov up užgati v narodnih srcih. A še ta up je prazen. O, le nikar ne pozabite, da so te trdnjave na južni strani nezavarovane. Tudi Sevastopol se je dozdeval nepremagljiv. Šele ko je po nasvetu Niela združena se vojska polastila Malakova, tedaj je padel Sevastopol. In ko bodo naše trdnjave izgubile oporo z južne strani, ko bo narodni sovražnik pritiskal od vseh krajev na naše nasipe, tedaj bo premalo borilcev za obrambo. —

Ako primerjamo naše močne postojanke s slabimi, najdemo tudi vzrok razliki. In če ga navedem, bodo nekateri politiki prezirljivo skomizgali z rameni, drugi bodo samo tajno zasmehovali „nenavadno smelo“ trditev, tretji pa bodo udarili v besen protest. — Tako smo navajeni, tako se nam že godi od pradavna in tako se nam bo godilo do one dobe, ko bodo učitelji prenehali iskati svoje dobro v dveh taborih, ko bodo učitelji prestali se cepiti v dva voja. — Pa izrecimo svojo misel navzlic neprijetnemu občutku, katerega bo prizadela našim visokim in častitljivim politikom. Saj je pravična, saj se opira ob resnico: V tistih krajih, kjer deluje zavedno, narodno učiteljstvo, v tistih krajih delujejo neumorni saperji na nasipih, v krajih pa, kjer deluje učiteljstvo za nemško stvar, tam pade nasip za nasipom, pa ne ob periferiji, ampak od znotraj. In končno beležijo naši listi: V tem in onem obmejnem kraju jo zmagala pri teh in teh volitvah nemčurska stranka.

Toda! Ne deluje tudi duhovščina, ne delujejo tudi drugi činitelji za narod? — Slovenski poslanci, pravniki itd. prirejajo shod za shodom v obmejnih krajinah — je-li? — O, ni temu tako! Shod se vrši le malokdaj in še tistikrat more biti v vasi oseba, katera možakarje na ta shod pripravi in jih zbere v čim večjem številu le mogoče. — In duhovščina? — Nekdaj je duhovščina na Štajarskem res mnogo storila za narod. Idealni rodoljubi so žrtvovali vse svoje moči narodni probuji. V njih ni bilo tistega sebičnega rodoljubja, tedaj še rodoljubje ni bilo samo pripomoček za smoter. Da, ko Slomškov duh vedno bolj gineva med duhovščino, so zasedli v srcih mesta nekdanjih idealov že povsem drugi, o katerih pa rajši molčim. — Kjer se gre za čast in veljavo, kjer se gre za vlado in moč, tam najdeš še duhovnika v narodni vrsti. Pri vseh volitvah kažejo oznanjevalci svetega miru, kako prožne so njih sile. Treba samo primernega slučaja,

in takoj delujejo vsi klerikalni stroji. — Kar se pa tiče pravega narodnega dela, probuje naroda, vzdržavanja tistega svetega ognja v srcih slovenskega preprostega ljudstva, tam klerikalni stroj ali več nima moči, ali pa noče delovati.

Duhovščina prepušča danes najvažnejše in najtežavnejše delo učiteljstvu. Le nekaj nadzorstva je potreba. Učitelj mora pri svojem delu oprezno ravnati, paziti mora, da ostaja v primernih mejah, da ne zagazi v delovanje, ki ni podrejeno veliki ideji rimstva. Ako bi količkaj zabredel na relse svobodomiselstva — po njem bi bilo. Najprej ga vzame v delo „Slovenski gospodar“, potem ga prijatelj župnik priporočajo na višjem mestu, češ, tuintam se je pojavil demagog. O, verujte, da se v uradnih krogih še vedno najdejo Metternichi, ki zatisnejo hitro preglasna usta. — Tako priporočani učitelj gre lahko s svojimi prostomiselnimi besedami v Novi svet, modra pola mu je gotova.

Učitelj sme torej delati za narod le na poseben katoliški način. Nemški učitelj sme delati na vse načine, slovenski pa le na katoliški način . . .

In kakšno je tisto učiteljevo delovanje za narod? Kaj pa učitelj stori, da ga hvalimo na polna usta? Ali sme res tako hrabro vreči te besede klerikalni politiki v brk? . . .

Poglejmo najpreje štajarskega slovenskega učitelja v šoli. — Da dela učitelj za splošno probujo in omiko naroda, to seveda klerikalcem ne ugaja. V tej zadevi si stojimo diametralno nasproti. — Pa tega tu nočem raziskavati. To delovanje učiteljevo bo ljudstvo slovenske šole čez sto let cenilo. Obrnimo rajši pozornost na neko drugo točko

Med šolskimi predmeti imamo na Štajerskem tudi takozvani „drugi deželni jezik“ — nemščino. V vseh obmejnih šolah se uči nemška govorica. Nekdaj se je učil ta predmet tako, da se ni bilo treba bati prevelikega napredovanja. Danes je drugače. — Če se izgubi čas, naj se izgubi na koristen način. Mi nismo proti znanju nemškega jezika. Kolikor jezikov človek zna, toliko mož velja. Zato nam nič ni do tega, da bi se pridružili onim, ki so grajali zaslužnega pedagoga g. H. Schreinerja, ko je jel v družbi z g. dr. J. Bezjakom pisati boljše učne knjige za pouk v nemščini. — A vidite, tu imamo zopet slabo stran. Po novi metodi beležimo učitelji pri pouku v nemščini sijajne uspehe. Učenci si bodo na ta način pouka prisvojili „drugi deželni jezik“ popolnoma in ga bodo pri izstopu iz šole tudi pravilno znali in lahko rabili. — Kako Slovenec vse tuje spoštuje, kako lahko se navzame tujega duha, tega ni treba praviti. Naš kmet kaže še prerad znanje tujega jezika, tak kmet pa tudi rad kaže svoje nenarodno prepričanje. Spominjam se, da sem videl že solze hvaležnosti v očeh starega vojaka, kateremu sem dal priliko, da se je pobahal v družbi z znanjem laškega jezika. — Dostojevski poudarja na čestih mestih v svojem „Dnevniku pisatelja“, da se razločuje Slovan od drugih narodov ravno po čudoviti lahkoti, s katero se prilagodi tujim nazorom, tujim običajem, da, celo tujemu prepričanju in tujemu jeziku. — Kam pa bo znanje nemškega jezika naš narod privedlo, ako bodo učitelji netili v učencih sovraštvo do materinega jezika in jim slikali tuje razmere kot edino spasne? Ako ne položi narodni učitelj dovolj ljubezni do slovenstva v učenčevo srce, tedaj se ta ljubezen ne more nikdar več v to srce vseliti. Znano je dovolj, kako

se je narodnemu mladeniču bojevati, da ne izgubi ljubezni do naroda zunaj v svetu, kjer vse prezira slovensko besedo, kjer je slovenska narodnost celo zadržek na službenem potu. Znano je tudi, kako delujejo vojaška leta na našo vaško mladino. Koliko je nižjih uradnikov po vojaški dresuri pozabilo, kateremu narodu pripadajo! Gotovo si narodni učitelj pridobi neprecenljivih zaslug, ako vzgaja iskrene rodoljube, ako paralizuje vpliv centralizacijskih in birokratijskih krogov na naše slovenske šole. Ko bi hotela vlada uničiti katerikoli narod, tedaj mu mora odvzeti narodno učiteljstvo in ga nadomestiti z nemškimi nacijonalci. En sam zarod — in učinek bo jasen kot beli dan. Zato tudi vladajo v poljskih šolah tam na Nemškem tako obžalovanja vredne razmere, ker je vlada poslala na delo najboljše germanizatorje — nemške učitelje, ki ne znajo niti ene poljske besede. — O da, ni dvoma, tudi naša vlada, tudi štajerski deželni šolski svet bi rad tako postopal, a v Avstriji bi bilo to vendarle malo nevarno. Navzlic tej nevarnosti pa dobivajo že davno na Štajerskem le nemško nadahnjeni učitelji dobra mesta ob narodni meji itd. Saj nam je to vse znano, ni treba teh žalostnih faktov navajati. — Narodni učitelj je neprecenljive vrednosti za narod in njegovo posest že zaradi njegovega vestnega delovanja za narod v šoli. Že zaradi tega bi se moralo narodno učiteljstvo spoštovati, že zavoljo tega bi naj zavzemalo narodno učiteljstvo v očeh naših politikov tudi ugledno in častno mesto.

Naše učiteljstvo pa se ne briga samo za narodnost v šoli. — Le opazujte narodnega učitelja zunaj v vasi, kako se trudi, da tudi v poslednji od Boga pozabljeni luknji, v zadnjem „trou perdu“ dvigne ognjišče narodnega delovanja — kakšno narodno društvo. Neumorno deluje, dokler se mu ne posreči ustanoviti bralno ali pevsko društvo. Koliko potov je treba storiti, koliko vztrajnega vzpodbujanja je potrebno, da navdušenje ne ugasne kakor iskra v vodi, da se ustvarjena vez utrdi in da se društvo širi in jači! — O, duhovnik, naš sedanji duhovnik tega dela rad ne opravlja. To vse prepusti učitelju. In če se tudi ponižajo duhovni pastir in prevzamejo predsedništvo, tedaj kvečjemu zavoljo sebičnih namenov: da se bralno društvo ne krsti drugače kakor s katoliškim pridevkom, da ne pridejo knjige kakor 4000, Izgubljeni Bog itd. v narod, ampak da se ta naslaja le ob pristno katoliški hrani, da se primerno podpira „Slovenski gospodar“, „Slovenec“ in „Slovenski učitelj“. — In navzlic temu, da se delovanja učiteljevega v bralnem društvu nikdar ne priznava, navzlic temu, da prinašajo omenjeni časniki samo učiteljskemu stanu skrajno škodljive članke in notice, navzlic vsem tem faktom deluje učitelj leto za letom z isto vnemo in gorečnostjo kot v prvem mesecu obstanka bralnega društva.

V teh društvih se ustanavljajo pevski zbori, tamburaški zbori. Kdo jih vodi, kdo uči, vežba dolge ure brezplačno? Narodni učitelj je edino sposoben za to delo po svoji muzikalni naobrazbi. V vasi, no, pa tudi v mestih ni drugače. Koliko učiteljev daruje tudi po mestih glavo in srce društvu, pa zraven tudi — pičlo svojo plačo, in kar je najvažnejše — zdravje. — Treba je pisati note, treba je urediti godala, treba izbirati komade itd. Vse to mora storiti učitelj. Saj on „ima — čas“. In za vse to ne žanje ničesar. Edina setev, ki ne obrodi za sejalca, je učiteljevo delo za narod.

In še drugod je učitelj v narodnih zadevah na svojem mestu. — Po zakonu je sicer vsako agitovanje učitelju strogo prepovedano. Zakonodajalci so že vedeli, zakaj. Nek paragraf straši učitelja s hudo kaznijo. — Učitelj se tega ne boji. On zahaja med narod in navdušuje pri volitvah volilce za narodno stvar. Dobro ve, da reskuje svoj kruhek, dobro ve, da mu to delovanje ne bo prineslo nikakršnega plačila. In vendar se trudi in peha, da prepriča nekatere mlačne duše, da je treba oddati svoj glas narodu in ne sovražniku. — Učitelj se mora pri tem delu dostikrat zatajevati. On ve, da je tisti, katerega so postavili kot narodnega kandidata, duhovnik, od katerega sme učitelj pričakovati z vso gotovostjo, da bo šoli nasprotoval, torej tudi učitelju oteževal delovanje, saj je to že prej pokazal. Saj je celo svoj program razvil v tej smeri. Pa učitelj deluje zanj, ker je narodni kandidat, nasprotni kandidat je profesor, ki bi gotovo drugače glasoval v šolskih zadevah kot duhovnik. Pa kaj! Narod mu je prva in glavna stvar, potem šele pride stan.

Nisem omenil vseh strani narodnega delovanja slovenskega učitelja. Pa tolaži me misel, da sem dovolj podal gradiva, s katerim je mogoče priti do pripravnih zaključkov. Razvidno je že iz podanega, da je učiteljstvo njega glavni steber, njega najboljša bramba, ki nikdar ne opeša, ampak se od leta do leta krepi. Čas bi že davno bil, da bi se slovenska javnost odločila, to delovanje učiteljstva pripoznati, da bi se malo slovenski volilni politiki na Štajerskem potrudili, učiteljstvo plačati za to požrtvovalnost in to vztrajnost. — Pa ne, tega naša javnost ne stori. Učiteljstvo, ti trpi, ti se muči, ti napenjaj svoje slednje moči v delu za narod, ti žrtvuj, kar moreš, svoj čas, svoje življenje, svoj kruh, vse, vse, kar imaš, vse žrtvuj! — O, ti si neutrudljivi saper, ki povzdiguje vedno iznova rušeče se nasipe, s katerimi je obdal narod svoje svetinje — jezik in narodnost: Le računaj pri narodu na lepo plačilo — računaj — brez „višjih moči“.

Pa o tem plačilu v drugem članku. Nisem hotel drugega, kakor da priznate, da učiteljstvo res deluje za narod.

(Dalje.)

Razgovor z državnimi poslanci.

Dne 4. sušca t. l. je imel razširjeni odbor nemške avstrijske učiteljske zaveze razgovor z državnimi poslanci radi ureditve državnih prispevkov za ljudsko šolstvo. Od povabljenih državnih poslancev so se vdeležili tega razgovora prof. Fournier (nemška napredna stranka), Drexel (nemška ljudska stranka) in dr. Roman Jarossewrjč (socijal. dem. stranka).

Razgovor je bil jako živahen, in zastopniki učiteljstva so vsestransko osvetili žalostni položaj avstrijskega učiteljstva sploh.

Državni poslanec Jarossewrjč je izjavil takoj v začetku, da je pooblaščen izjaviti 1.) popolno solidarnost rutenskega učiteljstva z nemškimi, češkimi, poljskimi in slovenskimi učitelji in 2.) da bode socijalno-demokratska stranka z vsemi sredstvi delovala v dosego pravičnih učiteljskih tirjatev.

Fournier in Drexel nista bila še pooblaščenata isto izjaviti v imenu svojih klubov, toda kakor se lahko razvidi že iz sedanjega postopanja nemške napredne in ljudske stranke, sta obe stranki voljni podpirati zahteve učiteljstva. Nadučitelj, državni poslanec Drexel je v tem

smislu že oddal peticijo državnemu zboru, katera se je odstopila finančnemu odseku v proučevanje. (?)

Odbornik Holzabeck je podal sliko žalostnega materialnega položaja učiteljstva sploh in poudarjal, da tako ne more dalje iti. Poudarjal je zlasti to, da učiteljstvo zahteva (ne prosi) kot najnižjo plačo za učiteljstvo z zrelostnim izpričevalom 1200 K, a z sposobnostnim izpričevalom 1600 K, za meščansko učiteljstvo pa 2200 K plače, prosto stanovanje, oziroma stanarino posebe.

Odbornik Legler je raztolmačil češke učiteljske razmere, a odbornik Seipel je pa primerjal učiteljske plače s plačami državnih, deželnih in občinskih uradnikov kakor tudi častnikov in državnih slug.*)

Drž. posl. Fournier je omenjal, da bo ureditev učiteljskih plač v dež. zboru češkem, kjer sta se obe stranki, nemška in češka, združili v tem vprašanju, pač druge dežel. zbere spodbudila, da bodo posnemali češki dežel. zbor.

Zavrnil ga je odbornik Jessen, češ, ako se dežel. zborom prepusti ureditev plač, potem so nade učiteljstva zopet šle po vodi, zakaj mnogo je še deželnih zborov, ki iz lastnega interesa nočejo izboljšati učiteljskih plač.

Odbornik Katschinka je prebral pismo načelnika češke učiteljske „Zaveze“, iz katerega je razvidno, da je državni poslanec dr. Engel sporočil imenovanemu načelniku, da bodo češki drž. poslanci podpirali učiteljsko vprašanje v državnem zboru.

Odbornik Herbeni, da je potem lahko večino dobiti v državnem zboru, ako so Čehi voljni podpirati učiteljsko vprašanje. Odbornik Mauner je izračunal, da se lahko dobi v državnem zboru za učiteljske težnje do 219 glasov.

Zborovalci so ostali skoro cele tri ure skupaj in pretresovali razna druga vprašanja, med temi tudi preosnovno § 55. v smislu ravnokar navedenih zahtev.

Ta shod je bil prav važen za vse avstrijsko učiteljstvo sploh. Vabljeni so bili vsi nemški državni klubi in socijalni demokratiški klub. Poslali so pa le trije klubi svoje zastopnike, to je napredni, ljudski in socij. demokratiški klub, ostali klubi pa se niso niti opravičili, zakaj niso odposlali svojih delegatov.

Slovanski klubi k temu posvetovanju niso bili vabljeni. Po došlih nam informacijah ima predsednik češke učiteljske zaveze g. Rašin nalogo, uprizoriti tudi nekako tako posvetovanje slovanskih državnih poslancev s slovanskimi učiteljskimi odposlanci. Ker nam ni znano, ali je dotični predsednik storil v tej zadevi kake korake ali ne — mislimo da ne, saj se to lahko sklepa iz postopanja češkega držav. poslanca dr. Začeka v državnem zboru — svetujemo predsedništvu avstrijske jugoslovanske učiteljske zaveze, da skliče v kratkem slično posvetovanje, da povabi k temu posvetovanju „jugoslovansko krščansko zvezo“ in vse načelnike raznih klubov slovenskih in hrvaških deželnih poslancev.

Čim prej, tem bolj! Zakaj skrbeti moramo, da se zadeva zopet ne zavleče in ne dene „ad acta“.

Dobro vemo, da posamezne dežele ne bodo mogle dosti več storiti za nas, ker finančni voz že poka pod težo raznih bremen, a prisilimo s tem posamezne deželne zbere, da bodo oni pritiskali na državni zbor, da že v prihodnjem

*) Primerjaj uvodni članek v 9. št. „Učit. Tovarisa“ in prilogo „Češkega učitelja“ št. 27.

zasedanju predloži konkretne predloge o učiteljskih plačah in o saniranju deželnih financ.

In slednjič bo jugoslovansko učiteljstvo zvedelo, kako mnenje imajo o tem vprašanju posamezni poslanci, kar bo mnogo vplivalo na prihodnje volitve.

Ko bo vse avstrijsko učiteljstvo zvedelo mnenje svojih poslancev, bo lahko kategorično reklo: Hočeš, nočeš — moraš! In učiteljsko vprašanje mora postati vrata, skozi katera bodo državni in deželni poslanci hodili po svoje dijete.

Tajna kvalifikacija.

„Rečem samo to, da so vse tajne kvalifikacije nepotrebne in škodljive. Da, zavrnil bi tudi vsakega, če bi mi hotel dokazati, da so take kvalifikacije koristne, da so vse tajne kvalifikacije nemoralne, nenaravne.“

Te pomenljive besede je izrekel nemški naučni minister dr. Bosse v državni zbornici dne 27. listopada meseca 1896. l. o tajni kvalifikaciji. Kvalifikacija je za vse učiteljstvo velikega pomena, zakaj na nji temelji takorekoč vse njegovo življenje. Ona pride v poštev pri nastavljanju, pri dovolitvah k raznim preizkušnjam, pri avancementu, pri petletnicah, v slučaju disciplinarnih preiskav, sploh pri vseh važnejših momentih našega življenja. In ravno v to važno točko nima učiteljstvo pogleda, zakaj stvar je tajna. Edino le razne šolske oblasti imajo pravico, to kvalifikacijo pregledati. Pri drugih stanovih je že kolikortoliko odpravljena tajna kvalifikacija, tako n. pr. pri železniških uradnikih in drugih. Tako ne bomo nikdar pozabili besed, ki jih je izpregovoril neki žel. postajni načelnik, ko se je govorilo o kvalifikaciji sploh. Vprašam žel. nadzornika, zakaj podrejene mu uradnike vedno tako dobro kvalifikuje? Odgovoril je: „Dokler ne pridejo ti uradniki v neposredno dotiko s sodnijo, jim moram dati le najboljše izpričevalo.“ In mož je govoril prav.

Ker je pa učiteljska kvalifikacija tajna, torej je pač umevno, da je stremilo in še stremi učiteljstvo po tem, da se odpravi tajna kvalifikacija in izpremeni v javno. Uspeh je bil kolikortoliko ugoden. Naj navedemo samo nekaj slučajev.

Šesta deželna učiteljska konferencija, ki je zborovala l. 1898. v Gradcu, se je izrekla za javno kvalifikacijo.

V isti namen je vložila l. 1898. nemška učiteljska zaveza na Češkem dobro opremljeno prošnjo na c. kr. deželni šolski svet. Ta prošnja je bazirala na tem, da se k § 34., točki 14 pridene sledeči pasus: Die Bezirksschulrätthe sind verpflichtet, das Qualifikationsergebnis jedes Inspektionsjahres den einzelnen Lehrpersonen im Wege der Schulleitung schriftlich bekannt zu geben“. Prošnja je še nerešena.

Enak namen je imelo deželno učiteljsko društvo gorenjeavstrijsko ter je vložilo na c. kr. dežel. šol. svet v Lincu dobro podkovano prošnjo. Ker pa je širom sveta znano, da vlada v tej deželi učiteljem vedno naklonjena stranka, je bila ta prošnja tudi v tem smislu z dnem 28. rožnikom 1898 rešena. Rešitev je taka: „Was das Ansuchen wegen Aufhebung der Geheimhaltung der amtlichen Qualifikation der Lehrkräfte, beziehungsweise Umwandlung derselben in eine den Interessenten zugängliche anbelangt, so kann

auf dasselbe bei dem Umstande, als die Geheimhaltung auch anderwärts noch besteht und die für die Beibehaltung des bisher üblichen Vorganges angeführten Gründe noch keine allgemein anerkannte Widerlegung gefunden haben, derzeit nicht eingegangen werden“.

L. 1899. je tajno kvalifikacijo odpravil najprej c. kr. mestni šol. svet v Celju in kmalu nato v Celovcu. Tudi c. kr. okr. šol. svet v Velikovcu je odpravil tajno kvalifikacijo.

Krono vsem tem učiteljstvu prijaznim pojavom je pa postavil c. kr. dež. šol. svet koroški s svojim ravnokar izdanim ukazom. Podajemo ga v originalu: „Nach beendeter Inspection hat der Inspector die Ergebnisse seiner Wahrnehmungen mit dem Lehrer, an mehrclassigen Schulen mit der Lehrerconferenz eingehend zu besprechen und aufklärende und rechtfertigende Aeusserungen, Wünsche und Beschwerden der betreffenden Lehrpersonen entgegenzunehmen. Ueber die Besprechung ist ein Protokoll aufzunehmen, welches auch die Schlussurtheile des Bezirksschulinspectors in präciser Form zu enthalten hat: dasselbe ist von den inspicirten Lehrpersonen und von dem Bezirksschulinspecteur zu unterzeichnen und dem Bezirksschulrathe binnen 14 Tagen berichtlich vorzulegen. Der Bericht hat zu enthalten, was der Bezirksschulinspecteur an Ort und Stelle selbst veranlasst hat, und Anträge zu stellen, was vom k. k. Bezirksschulrathe zu veranlassen wäre.

Diese Inspectionsprotokolle haben die Grundlage aller über die Lehrpersonen abzugebenden qualificierenden Aeusserungen zu bilden und sind nach erfolgter amtlicher Erledigung den betreffenden Bezirksschulinspectoren zur Verwahrung und Evidenzhaltung zu übergeben“.

Edino le Kranjci so v tem oziru spali spanje pravičnika. Tako smo si mislili. A zadnja številka „Učit. Tovariša“ nas je poučila, da smo napačno sodili. Lakonično poročilo pod napisom: „Vivat sequens: C. kr. okr. šol. svet logaški je odpravil tajno kvalifikacijo“, nam pove mnogo, mnogo.

1.) Zasluga za to pridobitev gre vsekakor najbrže tamošnjemu okraj. učit. društvu, ki nam je že marsikako dragoceno stvar priborilo. Istotako vsa čast c. kr. okraj. šol. svetu, ker se je pokazal s to odpravo v istini naklonjen učiteljstvu.

2.) Čudno se nam pa dozdeva, zakaj da c. kr. mestni šol. svet v Ljubljani še ni odpravil tajne kvalifikacije, saj bi moral ravno ta biti ostalim okrajem nekaka zvezda vodnica. Upajmo, da v kratkem popravi, kar je zamudil.

Šola in cerkvene stranke.

II.

Duh pedagogike prejšnjega in našega stoletja je šel mimo učiteljev, ki so nasprotniki programu mladičev, brez vsakterega vpliva, ni jih elektrizoval, oni so ostali hladni kakor mramorne sohe. Učili so se pač iz spisov pedagogov, kako je treba otroke poučevati v čitanju, pisanju in računanju, pa vglobili se v njih višje ideje niso, ker sličnih spisov najčesče niso proučevali sami, marveč se zadovoljili s tendencijozno prikrojenim konpendijem, primernim našim dosedanjim potrebam.

Rousseau poučuje veronauk, pa ne konfesionalnega, šele zrelejšega gojenca. Helvetius, čeravno se ne ozira posebno na potrebo šole, vendar priznava v du-

hovitem razmotrivanju človeških zmožnosti, da sta omika in cerkev v dia metralnem nasprotstvu, dasi še ni poznal Häckla. Smelo trdim, ko bi še danes živel med nami, bi bil najboljši zagovornik ločitve šole od cerkve.

Jean Paul zahteva podavanje veronauka nežni mladini, pa samo rudimenterno, ne cele dogmatike, kakršna se n. pr. v današnjih ljudskih šolah usiljuje otrokom.

Herbert zbuja v učencu religiozno zanimanje (religiöses Interesse), pa ne na konfesionalni, ampak na splošno človeški podlagi.

Niemayer je v tem, kar od veronauka zahteva, in v tem, kar izločuje, tako določen, da ni težko spoznati enakosti zahtev njegovih in učiteljev mladičev.

Kdor pozna nemškega pesnika Schillerja kot zgodovinarja, ve, da je bil odločen nasprotnik vsakterega verskega pritiska ter se vedno zavzemal za popolno prostost v verskih zadevah.

Najboljši predbojevnik za popolno ločitev šole od cerkve, torej obenem za ugodno rešitev programa mladičev, je neovržno Diesterweg. Njegove spise preveva vsezkozi isti duh, ki bo tudi nas prešinil, kadar bomo začeli količkaj samostojno premišljevat o prepornem in toli inkriminiranem vprašanju.

Najboljši interpret Herbertovih načel pa pravi: „Dogmen, welche weder zum Wesen des Christenthums, noch zur Erlangung der Frömmigkeit und Seligkeit, wohl aber zur trennenden confessionellen Scheidewand gehören, eignen sich nicht für jene lichtvollen Hallen, in welchen wir deutsche gebildete Bürger erziehen wollen; nur pädagogische Thorheit oder hierarhische Herrschsucht kann sie der widerstrebenden Kindesnatur aufdrängen wollen.“ *)

Eden najznamenitejših prirodznancev sedanjega časa, dr. Dodel, profesor na vseučilišču v Curihu, je nedostatnost ljudske šole neovržno dokazal ter posebno brošuro adresoval na postavodajna oblastva.**)

Seveda bi se ob takih zahtevah vsi žalostni subjekti, ki niso nikdar bili odkritosrčni prijatelji resnice, prekrižali ter voščili pogin avtorjem tako brezverskih zahtev. Pri nas se taista resnica poučuje šele na visokih šolah, nižje šolstvo se skrbno varuje in neguje v temini. V monarhičnih državah se izomika ljudstva prične na univerzi in vojaški akademiji; prva daje potreben aparat uradnikov, ki ljudstvo vodijo, druga pa častnike, ki ljudstvo strahujejo. Cerkev je tudi od pamtiveka vedela takšen modus podpirati ter ga še danes uspešno sozdržuje in hvali.

Iz takih in enakih uvaževanj se konceduje učiteljstvu upravičenost, zahtevati ločitev šole od cerkve. Navzlic tej zahtevi pa še ostaja učiteljstvo v blagem soglasju z etiko novega testamenta, kar najbolj paralizuje napade nasprotnikov.***)

J. K.

Jungovci in mi.

Za nerešeno vprašanje med slovenskim, oziroma jugoslovanskim učiteljstvom smatramo vsakakor še točko o „Jungovcih“. Sicer je prinesel „Učit. Tovariš“ v svoji 4., 7. in 9. št. letošnjega leta nekaj „pro“ in „contra“ o

*) Dr. Fröhlich, die Simultanschule.

**) Dr. Dodel, Aus Leben und Wissenschaft.

***) Taki pojavi so naravna posledica sovraštva, ki ga imajo klerikali do naprednega učiteljstva in nove šole ter obenem dokaz, da je napredno učiteljstvo pripravljeno, bojevati se za svobodno šolo do skrajne meje; izzivalo pa učiteljstvo samo ne bo, ampak izvajalo bo le iz razmer, v katerih živi, posledice.

Uredn.

tem vprašanju, a ker so vsi dopisi iz zelenega Štajerja in ker je ta zadeva ravno tam postala prav pereča, upamo, da se nam ne zameri, ako tudi mi Kranjci izpregovorimo dve, tri o tej točki, ki je postala i za nas življenskega pomena ter nas postavila pred alternativo: Ali hočemo še dalje vegetirati kot ničle, ali hočemo postati faktor, skateri mibode morala računati prihodnost.

Toda preden pričnemo o tem dalje govoriti, izjavljamo, da nas ni razprava o tej točki v 4. št. „Učit. Tovariša“ nikakor zadovoljila. Tovariš, ki je izrekel v tej številki svoje misli „contra“, stoji, to poudarjamo, na zgolj štajerskem stališču in pobija edino le štajerske „jungovce“, ki pa stoje — naj se nam sedaj očita ali pa ne, da ne poznamo štajerskih „jungovcev“ — še preveč na nemško-nacijonalnem stališču, na onem stališču, ki preveva dandanes glavno mesto Gradec in katerega obsoja vsak pravični in pristni Nemeec.

Popolnoma drugo stališče je pa zavzel pisec članka v 7. št. On se je postavil na občno stališče „mladih“, in članek nam prav ugaja.

Prav presenetil nas je pa članek o „mladih“ v 9. št. „Učit. Tovariša“. Prebrali smo ga prav pazljivo večkrat, a čim večkrat smo ga brali, tem bolj nas je navdajala in nas še navdaja misel — naj nam cenjeni tovariš oprostite trd izraz — da ta tovariš ne ume programa „mladih“. G. pisec si domišljeuje v svoji naivnosti, da hočejo „mladi“ svoj program izvršiti na sličen način, kakor se je izvršila pred dobrimi sto leti francoska prekucija. O, nikakor ne! Temveč „mlade“ smatramo mi nekakim podobarjem, ki si najprej sestavijo natančen model in po tem modelu šele prično delovati na njega uresničenje. In kdor je že kdaj gledal takega umetnika, je videl, s kako pozornostjo vsekava vsako potezo, in da umotvor raste v njegovih rokah polagoma, nevidno, a vendar gotovo. Meseci in meseci potekajo v večnost, a on ne odjenja, temveč navdušuje ga zavest, da njegov trud ne bo zaman. Pač bodo minula tudi leta, da, stoletja, preden se bo izvršil ves program „mladih“, a slednjic bo le dovršen. To lahko izprevidimo že samo na slovenskem učiteljstvu, kako je napredovalo v teku zadnjih deset let. Marsikateri „treznež“ je tudi takrat obsojal „brezplodno“ (!?) „rogoviljenje“ „nekaterih“, a danes je njih najsrčnejši pristaš, ko je ono „rogoviljenje“ obrodilo sad.

Ako pa hočemo spoznati bistvo „mladih“, je treba najprej očrtati njih program. In ta program bo podpisal vsak trezno misleč človek, katerega še ni prevzela strast in enostranska ter površna izobrazba.

Mladi zahtevajo:

a) Da vsakdo doseže svojim zmožnostim primerno znanje:

1.) Ustanovitev in vzdrževanje potrebnih otroških vrtov in zavetišč kakor tudi potrebnih ljudskih, strokovnih nadaljevalno - izobraževalnih, srednjih in visokih šol po državi v tem smislu, da so te šole pristopne obema spoloma. 2.) Prepoved otroškega dela. 3.) Brezplačni pouk in brezplačni učni pripomočki v vseh šolah. 4.) Popolno brezplačno oskrbovanje ubožnih učencev vseh šol in vzgojevališč. 5.) Popolno ločitev šole od cerkve. 6.) Najvišje šolsko zakonodajstvo, katerega voli na podlagi splošne, enake in tajne volitve voljeni parlament. 7.) Kot najvišjo šolsko oblast državni šolski svet, v katerem bodo učitelji in zdravniki po stanovskih tovariših

voljeni zastopniki zastopani, katerih pa večino voli ljudstvo na podlagi splošne, enake, direktne in tajne volitve. Enako sestavljene deželne, okrajne in krajne šolske svete kot oblasti nižje stopnje. 8.) Določitev števila šolarjev za eden razred 30. 9.) Odpravo enorazrednic. 10.) Temeljito učiteljsko izobrazbo.

b) Da država dobi potrebni, najnižje izobraženi naraščaj:

11.) Najmanj osemletni obvezni obisk, kjer bi se poučevalo v najpotrebnejših posvetnih predmetih — in sicer le v teh, inkluzivno v moralistiki in pravoznanstvu.

c) Da se šoli in učiteljstvu zagotovi vsestranska prostost:

12.) Enaka in primerna plača od države, kjer imajo pa pravico občine in dežele za povzdigo svojih šol prispevati še posebe svoje prispevke. 13.) Disciplinarno postopanje proti učiteljstvu na podlagi zakona, ki odgovarja modernemu zakonodajstvu. 14.) Volitev nadzornikov in šolskih voditeljev po učiteljih. 15.) Prvo nastavljenje učiteljstva po vrsti došlih prošenj in nadaljnje povišanje plač po starosti. 16.) Javna kvalifikacija. 17.) Popolno prostost v metodi.

V podrobno razmotrivanje posameznih točk se pač ne bomo spuščali, ker so vse točke „kristalnočiste“, le umevati jih je treba. Vemo že naprej, da nas bodo radi tega napadali od znanih strani, a odgovorili in razjasnili jim bomo takrat svoje mnenje o posameznih točkah tega programa.

„Mladim“ se očita, da nastopajo v svojih glasilih „Der Radikale“ in „Freie Lehrerstimmen“ preradikalno — časopisa „Steier. Schul- und Lehrer-Zeitung“ ne smatramo glasilom „pravih mladih“ — in brezobzirno proti raznim stanovom, posebno proti duhovščini — torej proti veri(?). — Teh misli je bil tudi državni poslanec pater vitez pl. Treuinsfeld, ko je stavil v državnem zboru znano interpelacijo o ostri pisavi „Freie Lehrerstimmen“. Ta mož se je opekel. — Kdor to trdi, on ne ve ločiti duhovščine in vere. Pač bičajo „mladi“ v svojih glavnih glasilih vsako polovičarstvo in razkrivajo brezobzirno one gnusne orgije, ki jih uganjajo nekateri dušni pastirji pod plaščem svete vere. Kdor ne vidi v sebi božje podobe, ki hrepeni edino le po vzoru popolnosti, temveč se valja v najgnusnejšem blatu, s takim le na sramotilni kamen, zakaj vsa sreča človeška pač obstaja — po našem mnenju — v tem, da skuša človek doseči ono popolnost, katero mu predpisuje človeški in božji zakon.

Slovenskemu učiteljstvu priporočamo, naj natančno in temeljito proučava program „mladih“, in upamo, da nas ravno ona radikalnost „mladih“ v teku časa združi, a ne samo nas, temveč da nas združi tudi z onimi, od katerih nas loči velikanski prepad. A ta prepad je le navidezen.

Kranjski mladi.

Zastarele uredbe.

Kdor opazuje vsestransko organizovanje učiteljstva v vsem omikanem svetu, se ne more načuditi, da stavijo združeni učitelji povsod iste zahteve. Te zahteve so formulovane po bistvu naroda, po stališču, katero zavzema dotični narod glede na omiko in napredek. A vendar so te zahteve zopet med seboj v toliko enake, da smemo svojo trditev popolnoma vzdržavati, ki smo jo izrekli v

prvem stavku. Te zahteve so pred vsem: večje občanske, družbene pravice, večja prostost, večja naobrazba, primernejše stališče v gmotnem in uglednem oziru.

Organizacija učiteljstva je tako silna, da ne moremo imenovati stremljenja po navedenih smotrih slučajni pojav, ki mine brez učinka. Trdnost učiteljske organizacije, dejstvo, da je skoro vsak član prepričan o upravičenih zahtevah mase, nam je dovolj porok, da to ni samo slučajni pojav, ampak da je učiteljstvo tudi trdno pripravljeno, vztrajati pri svojih zahtevah tako dolgo, dokler se ne dosežejo toli vroče zaželeni smotri. — In s kakšno pravico sme učiteljstvo staviti te zahteve? Kdo je vlil učiteljstvu željo po reformah? — Lahek mi je odgovor: Duh časa je narekoval učiteljstvu program. Duh časa sili vse stanove, se prilagoditi novim tokom, ki povzročajo današnje žitje-bitje. Vse delovanje učiteljstva naravno meri na to, naš stan prilagoditi duhu časa. In učiteljstvo ne bo prej nehalo, dokler se to prilagodjenje ne izvrši, dokler se ne izvrše v našem stanu tiste reforme, katere povzdignejo učiteljstvo na ono mesto, kamor ga duh časa zahteva.

V našem stanu je toliko zastarelih uredb. Zastarel je način naobrazbe, zastarela je organizacija šol, zastarele so pa tudi nekatere korporacije, ki danes govore odločilno besedo za usodo marsikaterega učitelja. Zastarel je do skrajnosti način, kako pride učitelj do službe.

Drugi stanovi, uradniki vseh vrst in vseh dežel se nimajo klanjati članom drugih stanov, da prejmejo kakšno službo. Da vzamemo prav drastičen slučaj: črevljarski učenec ne bo prosil, da ga kupec napravi pomagáčem. Duhovnik ne pada pred nobenim nadutim županom na tla, da bi mu ta pripomogel do fare z lepimi dohodki. Uradnik ne potuje od Poncija do Pilata, da postane višji po činu. — Samo policaji, občinski slugi i. t. d., organisti in — v krasni družbi se moram imenovati! — učitelji so prisiljeni, da se predado na milost in nemilost udom drugih stanov. Učitelji morajo spoznavati nad seboj takšne sodnike, ki niti pojma nimajo o učiteljskem delu, ki to delo nikdar ne morejo soditi, v katero si ne morejo nikdar spraviti dovolj ugleda. Učitelji so tako srečni, da odločujejo o daljnji usodi njih rodbin neomikanci in nezalci razmer.

Učiteljevo delo more ocenjevati samo učitelj. Ako bi hoteli biti skrajno radikalni, bi morali tudi srednješolskim učiteljem, ki prihajajo po popolnoma drugem poti na popolnoma drugo delo, odrekati pravico, učiteljevo delo ocenjevati. Samo učitelj ume učitelja, samo učitelj more soditi veljavo svojega tovariša. Samo v njem počivajo tiste mere, s katerimi se priznava enemu učitelju prednost pred drugim. — Pričakovati bi torej bilo, da naobraženo 19. stoletje ne bi minilo, da se ne podreja učitelj sodbi učitelja in se ne ukine sodba — nezalcev. — Pa kakor vse kaže, imamo še mnogo časa do takšne pravične reforme.

Da je takšna reforma skrajno potrebna, bi skoraj ne bilo treba dalje dokazovati. A vzemimo si toliko časa in pogledjmo še enkrat način, kako pride učitelj do službe.

O usodi učitelja določujejo tri korporacije: za provizorično nameščenje odločujejo krajni in okrajni šolski svet, pri definitivnem namenščenju izpregovori zadnjo besedo po predlogu okr. šol. sveta deželni šolski svet.

Krajni šolski svet sestoji iz preprostih kmetov, ki so različni po različnih krajih. Vsak kmet je visokega spoštovanja vreden, ako le ni sirovež. Kakšne osebe pa

sedijo časih v krajnih šolskih svetih (navadno pod komando vaškega krčmarja, ker se vsi občinski posli in visoka politika opravljajo v gostilnici) o tem ne izgubim besede. Vsak učitelj ima tu dovolj izkustva. Da se mora učitelj navadno klanjati naredbam predsednika-rovtarja, to navedem samo mimogrede.

Okrajni šolski svet sestoji časih iz prav interesantnih članov. Tudi o tem molčim, samo omeniti hočem, da so ti okrajni šolski sveti glede narodnosti navadno v rokah, o katerih je pričakovati, da bodo narodnega učitelja vselej z rokavicami prijemale in na prvo mesto v okraju posadile.

To sta torej ti korporaciji, ki določujeta, kdo dobi razpisano mesto. Samovolja je tu prosta in neobuzdana. Učitelj je popolnoma predan volji označenih mož. — Ta moč rodi nadutost, rodi preziranje učiteljstva, rodi neosnovan ponos. Ljudje, ki časih niso vredni, da mu otró prah z obuvala, takšni ljudje potem učitelja smejo smatrati p o d l o ž n i m. O, 19. vek, kako bi te naj sodili!

Pa ta mizerija gre še dalje in kaže vso svojo goloto na drugi plati. — Moj Bog, vsak učitelj pride rad do dobre službe. Skoro mu torej ne moremo šteti v zlo, ako se oče precejšnje rodbine potruji, pridobiti enega ali drugega mogočnejša okrajnega šolskega sveta zase na škodo — vsemu stanu. Plazenje pri okrajnih šolskih nadzornikih itd. O tem berite v „Kljuki“ lanskega „Popotnika“. — In vidite, to prosjačenje demoralizuje naš stan, ga spravlja ob ugled, ob veljavo, poniža radi premalega značaja nekaterih vse učiteljstvo. In greben raste udom okr. šolskega sveta v oblake. — Koliko pa koristi poklekavanje? — No, dovolj o tem!

Ne pasimo še dalje oči na teh žalostnih posledicah, kakor nekolegijalnosti, krivici pri nameščenju učitelja itd., ampak poglejmo še drugo stran, ki dovolj označuje pravico okrajnega šolskega sveta, govoriti odločno besedo pri podeljenju službe: Vsak prošnik se po nadzorniku — tajno za učitelja, javno za krčmarje — klasifikuje. Obiskurni udje slišijo tu vse zasebnosti učitelja in — kar je najbolj žalostno — trosijo te zasebnosti v javnost. Kako bi naj siromak-učitelj prišel pri takem postopanju do ugleda, brez katerega je njegovo delovanje povsem nemogoče?

Res, skrajni čas bi bil, da se zastarela uredba, da določujejo o nameščenju učiteljevem, neučiteljske, neomikane osebe, ukine. Čas bi bil, da se nudi učitelju možnost, s primerno nado na boljše stanje in vmeščenje na boljši kraj, delati brezskrbno in z vso silo v svojem razredu. — Nikjer, v nobenem stanu se ne uvažuje tako malo sposobnost kakor v učiteljskem stanu. To mora demoralizovati! Lajik ne ve, kaj učitelj velja, kakor ne ve učitelj, koliko velja sodnik.

Učiteljstvo bi pa naj ne nehalo stremiti do tega, da dožene odstranitev teh škandaloznih razmer, brezprimernih razmer, kakršne vladajo pri nameščenju in kompetenci učiteljev. Na značajnost učiteljev pa moramo ob tej priliki vsekako apelovati: Ne ponižajte se samovoljno, ne lazite, ne plazite se pred velikimi mogočnejši, ki nam določajo usodo. Vsak učitelj imej toliko ponosa in značaja, da prepusti slepi usodi rajši svojo bodočnost, nego se poniža v prah, on, kateremu gre med ljudmi sijajno mesto v etiškem oziru, pred praznim, nadutim, sirovim nenaobražencem. — Kjer je okrajni šolski svet sestavljen iz poštenjakov, tam se pravica uvažuje, tam pa ni treba poniževanja in klečeplazenja, tam prejme vsak to, kar mu sodi po sposobnostii n delovanju.

K. Svoboda.

Učiteljski pravnik.

Priobčuje „Pedagogičsko društvo“ v Krškem.

(Dalje.)

Učiteljske pravice v intelektualnem (duševnem, moralnem) obziru.

B.

Nasvetovalo se je, da bi se krajni šolski svet odpravil. S tem nasvetom se le pogojno strinjamo, namreč, ako bi pravice, katere ima krajni šolski svet in katere itak niso velike, prešle na domačo učiteljsko konferencijo, v kateri naj bi imel sedež in glas zastopnik občine, kakor ga ima sedaj krajni šolski nadzornik. Ako ne bi bilo krajnih šolskih svetov, bi imelo učiteljstvo v svojem šolskem organizmu eno inštanco manj, kar se s pravnega stališča ne more odobravati. Ako je učitelj „faktotum“ krajnega šolskega sveta ali ne, mu je treba natanko poznati delokrog, pravice in dolžnosti krajnega šolskega sveta. Naj navedemo te zakonske določbe po kranjskem zakonu (z dne 20. svečna 1870), ki govori o šolskem nadzorstvu, kolikor so še v veljavi:

Oskrbovati krajni šolski fond, kakor tudi šolsko ustanovno premoženje, ako ne obstoje zastran tega druge določbe po ustanovi.

Skrb imeti za šolsko poslopje, šolsko zemljišče in šolsko orodje in zapisovati potrebni inventar.

Oskrbovati šolske bukve in druge pripomočke za uboge učence in skrb imeti, da se šolsko orodje, potrebni učilni pomočki (učila) in druge učilne potrebščine pripravijo in v stanu vzdrže.

Narejati letne proračune za šolske potrebščine in jih predložiti v dveh iztisih okrajnemu šolskemu svetu v pregled in potrjenje; temu se mora tudi letni račun oddati.

Hraniti, kar ima šola denarnih pisem, dokaznih pisem, fasionov itd.

Narejati letni šolski popis, pospeševati, kar je mogoče obiskovanje šol in staviti do okrajnega šolskega sveta nasvete zastran kazni zoper zanemarjenje obiskovanja šol.

Odločevati čas učenja, držeč se zaukazanega števila ur.

Čuti nad zaukazanem podučevanjem.

Gledati na življenje učiteljev, na disciplino v šolah kakor tudi na obnašanje učencev zunaj šole.

Podpirati, kar je mogoče, učitelje v njih uradnem delovanju.

Poravnati, kar se da, prepire učiteljev med sabo, z občine ali s posameznimi občinskimi udi (nakoliko izvirajo ti prepiri iz šolskih zadev).

Dajati pojasnila in presoje občinskim zastopom in predpostavljenim gosposkam; krajni šolski svet ima tudi pravico, na iste vsakokrat staviti predloge; izključiti učence iz šole (na predlog učiteljske konferencije).

Zastopnik šole v krajnem šolskem svetu je nje vodja (učitelj, in če je na isti šoli več učiteljev postavljenih, ravnatelj ali prvi učitelj).

Ako je krajnemu svetu podvrženih več šol, stopi v krajni šolski svet vodja tiste šole, katera ima med temi prvo vrsto;* če bi pa šole bile enake vrste, v službi najstarši vodja teh šol. Vendar se udeležujejo obravnav krajnega šolskega sveta s posvetovalnim glasom tudi

* Glede Opave se je pri upravnem sodišču odločilo, da je 8razredna deklška šola višje vrste nego 7razredna deška učilnica.

ravnatelj drugih šol, če te obravnave zadevajo njih učilnice.

Četudi je krajni šolski svet po duhu zakona in po že vdomačeni praksi v prvi vrsti le v ta namen na svetu, da skrbi za stvarne potrebščine, pa je vendar tudi s pravnega in moralnega stališča za učitelja važen, in sicer v pozitivnem in negativnem obziru, ker sme „gledati tudi na življenje učiteljev“ in „staviti predstojnim oblastvom predloge“. Recimo, da učitelj stori svojo dolžnost, o čemer je on prepričan do dobrega, ker ga vsak vidi, kako živi in kako deluje, ker se krajni šolski nadzornik vdeležuje domačih konferencij itd. Toda učitelj je prišel, recimo, radi svojih političnih nazorov ali javnega pisateljskega ali drugačnega delovanja pri višjih inštancah v zamero. V tem slučaju se sme potegniti zanj krajni šolski svet. Pri objektivnih sodnikih mu pohvala krajnega šolskega sveta kot prve nadzorovalne oblasti utegne le koristiti. Nasprotno pa mu tudi graja okrajnega šolskega sveta utegne škodovati.

Za krajni šolski svet mora na vsak način šolski voditelj delati. To zahtevajo že stvarne koristi šole; to se pa tudi ujema z zakoni. Četudi je običajno predsednik kakšne korporacije dolžan to izvesti, kar ona sklene, vendar velja baš po kranjski postavi z dne 9. sušca 1879 v § 8. določilo, da „mora predsednik krajnega šolskega sveta opravila svojega samostojnega področja pod svojo odgovornostjo v preskrbovanje prepustiti posameznim udom.“ Kar pa že predsednik sam sme storiti, to je cela korporacija tem bolj opravičena, da sklene, da se to in to delo izvrši po tistem udu, kateri je najsposobnejši in najbolj odvisen od krajnega šolskega sveta, kateremu je v prvi vrsti podložen. Sicer pa velja tukaj: Roka umiva roko. Več ko bo učitelj (voditelj) storil za krajni šolski svet, več bo slednji storil za šolsko poslopje, za učila, za šolski vrt, za nadučiteljevo stanovanje itd. Nerešeno vprašanje pa je, ali je šolski voditelj dolžan brezplačno delati za krajni šolski svet. Z ozirom na § 16. kranjskega zakona od 25. svečna 1870 so dolžni vsi udje, torej tudi voditelj, brezplačno oskrbovati svoja opravila, in nekateri okrajni šolski sveti ne potrde ne proračunov in ne računov krajnih šolskih svetov, v katerih se nahajajo kakšne nagrade za njih opravila. Toda po § 8. zakona od 9. sušca 1879 ima predsednik „pravico, za oskrbovanje tekočega službovanja porabiti občinske osebe, dogovorivši se z dotičnim občinskim predstojnikom“. Ker občina itak zalaga krajni šolski svet z novci, menimo, da sta šolski, osobito pa občinski predstojnik pač opravičena, da v imenu krajnega šolskega sveta in občine določita kakošno nagrado tistemu, kateri oskrbuje vsa opravila krajnega šol. sveta. Ako, recimo, sme biti ta oseba občinski tajnik, kateri bode za šolska opravila tudi večjo plačo zahteval, zakaj ne bi smel biti za ta trud oškodovan tudi šolski voditelj, ki sme biti tudi občinski tajnik? Ako bi se torej upiral okrajni šolski svet, da šolskemu voditelju ne gre nikakšna nagrada za opravila krajnega šolskega sveta, utegne vendar le slednji, ako ga še občina podpira, zmagati, ko bi se po inštančnem potu ta preporna stvar hotela dognati. Drugo mnenje pa je: Kakor se besedilo zakona glasi, ne sme niti predsednik, niti krajni šolski svet dajati šol. voditelju kot udu krajnega šolskega sveta iz svojega fonda nikakršne nagrade. Z ozirom na § 8. postave od 9. sušca 1879 pa sme šol. voditelja nagraditi le občinski predstojnik iz občinske blagajnice za opravila krajnega šolskega sveta.

Krajni šolski svet ima v svojem delokrogu tudi pravico, izdajati naredbe, n. pr. z ozirom na § 12. š. in u. r. od 20. vel. srpana 1870 določevati začetek in konec dnevnega šolskega pouka, ali določevati javne preizkušnje (§ 65) in znabiti še kaj sličnega.

(Dalje.)

Zmes.

IX.

Nastopila je krasna pomlad, ki je tudi v starikavem in objestnem srcu Rešetarja zbudila vigradna čuvstva. Mislim sem si, „za mano ostani o mesto!“ in šel sem v Tivoli, kjer je mrgolelo raznega ljudstva. Zatopljen v naše borne učiteljske razmere in visokoteče klerikalne nakane, šetal sem po drevoredih kakor navit človeški avtomat, ne meneč se za ponujano razkošje pomlajene prirode. Gorje ti! „Wen die Götter hassen, den machen sie zum Schulmeister!“ Dražestne in brbljajoče kokete z dragocenimi oblekami in blesketajočim nakitjem; elegantni in blazirani „frakarji“ v naj-novejših prismodijah me niso zanimali, pač pa višji gimnazijci, ki so si privoščili še nekaj svobodnih ur svobodnega dneva v svobodni prirodi, preden jih v predpisanih eksercijah ožehtajo posvetnega duha. Takoj mi pride na misel klerikalni uradnik v naučnem ministrstvu, ki si pri zeleni mizi beli glavo, kako bi poklerikalil učiteljišča v novem organizacijskem štatutu, v katerem bo tudi ministriranje in cerkovništvo obligaten predmet. Orglanje se uvede za zajutrek, kosilo in večerjo, sicer si učiteljiščniki po besedah „Cerkvenega Glasbenika“ ne pridobe nikdar dovolj edino potrebne spretnosti. Pedagogika, didaktika in take neumnosti bodo le za konfekt. Kar organist Kosem tam čveka, ni vredno odgovora.

Zroč v bližnjo tožno bodočnost, sem postal naenkrat sentimentalni, neumen, pobožen in mahnil sem jo k brumnim frančiškanom, ki so mi pa dali „to suho“, ker čitam „Slovenski Narod“, „Ljubljanski Zvon“, „Rdeči prapor“, „Zvonček“ in pišem celo v „Učiteljskega Tovariša“. G. urednik, ste res prerok, ki ste v naprej vedeli, kaj me čaka. Nič ni pomagalo, četudi sem dejal, da sem potrpežljivo prečital ves članek „Magister Liberalis“ v pobožnem „Domoljubu“. Na vso srečo sem se vdeležil isti večer zabavnega večera „Ljubljanskega učiteljskega društva“, kjer mi je krasno petje pregnalo vso sitnost in zlovoljo. Tovariša Stiasnega sem prav zvesto spremljal v Kavkaz, čudeč se mu, da si upa tako daleč z doma, kar ni navada naših krotkih in boječih Slovencev. Torej vsa čast mu!

Zvedel sem, da je Lenko pred mnogimi leti pri slovesni otvoritvi spomenika cesarja Jožefa II. v Celju igral komedijo in v imenu Slovencev imel slovenski govor. Kri ni voda! Pri otvoritvi železnice iz Celja v Velenje pa mu je baje štajerski vojvoda grof Wurmbrand svetoval, naj se bolj briga za svoje gospodarstvo nego za politiko. In zdaj se zadnji „Slovenski Gospodar“ pritožuje, zakaj niso slov. učitelji na Štajerskem ogorčeni proti Lenku, predbacivajoč jim zvezo z nemškimi učitelji. Kaj pa vi, svečeniki vseh narodnosti? Ali ne delate vsi po enem receptu?

Šolske razmere na Štajerskem prihajajo slabše od dne do dne. Radi slovenskega deželnega nadzornika, ki bi se imel imenovati, je tresel nemški Mihel svojo čepico tako, da mu je skakljal „cofel“ okrog ušes, slovenski poslanci in slovensko prebivalstvo pa je ostalo „kühl bis in das Herz hinein“. Kakor se sliši, postane nemški hujskač iz Maribora Frisch

desna, to je pedagoška ali pedagogiška roka deželnega nadzornika Linharta, dočim je Ambrožič ali Armbrustschütz njegova leva, to je administrativna roka, znana kot nedosegljiv „Schreibfuchs“. Da potrebuje Linhart razen svojih še dve roki, je slabo znamenje, zakaj „wem Gott ein Amt gibt, dem gibt er auch Verstand“, seve nemški zagrizenci mu tega ne morejo dati. Bivši štajerski cesarski namestnik Bacquechem je neki o zmožnosti Linhartovi imel čudne pojme, ki bi mu skoraj donesli „den blauen Bogen“.

„Zvonček“ se je torej prav lepo razširil po slovenski domovini. Čudno je vsekakor, da mu vse klerikalno preziranje in kritikovanje ni zamoglo nič škodovati. Še bolj čudno pa je, da v krasno stoječe mesto Kamnik, ki ima nad 2000 prebivalcev in se s ponosom imenuje kranjski Ischl, ne prihaja niti eden izvod „Zvončka“. Kamničani in kamniški učitelji! Ali so vaša srca za slovensko mladino in naše učiteljske težnje bolj mrzla nego s snegom pokriti orjaki Kamniških planin, kjer že izpod snežene odeje vzdigujejo zvončki svoje bele glave, oznanjujoč veselo vigred, ki bi naj vse zdramila iz dolgega otrpnjenja k živahnejšemu zanimanju naših teženj! Operite svoj madež, sicer vas mora biti sram pred vsako najmanjšo vasico.

Rešetar.

Dopisi.

Kranjsko.

Iz vipavske doline. († Marija Moser rojena Steiner.) Ni minulo še leto dni, odkar je pobrala neizprosna smrt na dvorazrednici v Št. Vidu tamošnjega nadučitelja, in že zopet je prizadel smrtni angel tej šoli neizrekljivo bol.

Gospa Marija Moser roj. Steiner, učiteljica v Št. Vidu, je mrtva. Od prenapornega dela, zakaj od malega travna do grudna 1899. je kot interimistiška voditeljica sama obskrbovala na imenovani šoli pouk, si je nakopala smrtonosno bolezen, katera jo je po trimesečnem bolehanju dne 15. sušca t. l. spravila v Ljubljani v hladni grob, kamor si je šla iskati zdravniške pomoči.

Pokojnica se je rodila dne 12. listopada 1857. v Postojni, kjer je tudi obiskovala ljudsko šolo. Šolala se je potem na Moosinem zavodu v Ljubljani ter tu obiskovala od šol. leta 1876. do 1879. c. k. učiteljšče, dne 3. mal. srpana 1880. zadobi zrelostno izpričevalo.

Prva njena služba je bila na Razdrtem, katero nastopi dne 4. vinotoka 1880.; tu slušbuje 4^{1/2} leta v popolno zadovoljnost šol. oblastnij, kar svedočijo njeni pohvalni in priznalni dekreti. Meseca mal. travna 1883. je dovršila sposobnostni izpit. Dne 8. sušca 1885. zapusti Razdrto ter pride kot def. učiteljica na 4. mesto v Postojno; z dekretom z dne 10. vinotoka 1886. se imenuje pa dekliski učiteljici na tej šoli. S privoljenjem c. kr. okr. šolskega sveta v Postojni se poroči dne 11. vinotoka 1887. s posestnikom in c. k. cestnim mojstrom g. K. Moserjem, v katerem zakonu mu je povila dva sina in eno hčerko.

Na lastno prošnjo je bila dne 22. prosinca 1889. premeščena v Št. Vid, kjer ima nje soprog svoje posestvo. Pri odhodu iz Postojine se ji je izrekla zopet pohvala na uspešnem poučevanju, marljivosti in lepem vedenju.

Pokojna gospa je uživala mnogo simpatij povsod, kjer so jo poznali; vse jo je čislalo in spoštovalo — saj je bila dobrega in blagega srca. S stanovskimi to-

variši je bila vedno zelo kolegijalna. Ker se zaradi oddaljenosti tovariši niso mogli vdeležiti pogreba, so se zbrali pa na osmi dan v Št. Vidu, kjer se je v župni cerkvi opravil po nji slovesen requiem z libero. Pokojnica je zapustila troje nepreskrbljenih otrok. Bodi ji zemljica lahka!

Štajersko.

Sv. Jurij ob Taboru. Dne 6. svečna t. l. je bila v Mozirje sklicana uradna učiteljska konferencija za vranski in gornjegrajski okraj. Zborovanje se je vršilo v šolskem poslopju, katero otvori predsednik, novoimenovani nadzornik, g. Jožef Supanek. Ko se nadzornik zbranemu učiteljstvu predstavi in imenuje svojim namestnikom g. Praprotnika, se najprej spominja z toplimi besedami svojega vrlega prednika, prerano umrlega g. Pavla Leitgeba; v znak sožalja vstanejo vsi prisotni. Nadalje razmotriva važnost kolegijalnosti in harmonije med učiteljstvom in priporočja toplo medsebojno sporazumljenje; zakaj to nam pripomore do potrebnega ugleda in nas podpira v našem delovanju. Eventuelno nesporazumljenje naj se po mogočnosti poravnava doma. Potem govori o dolžnostih narodnega učiteljstva in dokazuje, da le tisti je pravi narodni učitelj, kateri se ves posveti mladini in šoli.

Na to slede običajne točke. Zapisnikarjem sta bila na predlog g. Stritarja po vzkliku izvoljena gg. Franc Pečovnik in Fortunat Jelovšek, oba iz St. Jurija ob Taboru. G. Franc Praprotnik, nadučitelj iz Mozirja, je referiral o „prirodopisnem pouku s posebnim ozirom na kmetijstvo“. Ker je g. referent obljubil, da hoče svoj temeljiti in obširni izdelek priobčiti v „Popotniku“, omenim le toliko, da so bili njegovi stavki navdušeno sprejeti. Drugi referent je bil g. Anton Žagar, nadučitelj v Gorici: „Kako je postopati pri obravnavi šolskih zamud, da se dožene boljši obisk?“ Tudi ta referent je dobro rešil svojo nalogo; na eni strani je kazal vzroke slabega šolskega obiska in njegove posledice; na drugi strani pa nam je podal določno navodilo, kako je ravnati učitelju, krajnemu, okrajnemu in deželnemu šolskemu svetu, da se doseže boljše šolsko, obiskovanje. O tem predmetu se je vnela živahna razprava, katere so se vdeležili gg. predsednik, Zotter, Jelovšek, Kramar in Farčnik. Ker je bilo že precej pozno, se odloži obravnava berila „Sreče dom“ na prihodnje zborovanje.

Bibliotekarjem sta bila izvoljena gg. Meglič za vranski in Kocbek za gornjegrajski okraj.

Kot učiteljski zastopnik v okrajnem šolskem svetu za gornjegrajski okraj je bil izvoljen g. Anton Žagar, nadučitelj v Gorici; za vranski okraj pa sta dobila gg. Farčnik in Zotter vsak polovico glasov. Potem je bil izsrečkan g. Ivan Zotter, nadučitelj v Gomilskem.

Končno se g. nadzornik zahvali navzočim udom za živahno stvarno zanimanje in zaključijo sejo. Za taktno in požrtvovalno vodstvo konferencije pa se v imenu zborovalcev zahvali g. nadzorniku g. Franc Praprotnik.

Po tem smo šli na „Pošto“, kjer smo imeli skupen obed. Tu smo se za naporno delo pri čaši rujnega vinca dobro odškodovali in v prijetni družbi vrlih tovarišic in tovarišev veselo zabavali in marsikatero ukrenili. Omenim naj samo govor g. Megliča, v katerem nam je kot stari znanec novoimenovanega g. nadzornika naslikal kot moža na svojem mestu in izrazil še posebno veselje nad tem, da imenovani ni odšel v Maribor, kakor se je prvotno mislilo, ampak da je ostal kot tak med nami. Ali „časek radosti“ nam je potekal hitro. Ko smo se razhajali in v slovo sti-

skali roke, smo se razšli s prijetno zavestjo, da se v cve-točem poletju zopet sestanemo in sicer vse učiteljstvo celjskega glavarstva v prijaznem okrilju staroslavnega Celja ob bistri Savinji.

Savinjski.

Goriško.

Narodna-napredna stranka na Goriškem. Ustanovni shod naše mlade in čile „narodne-napredne stranke“ dne 8. sušca t. l. je soglasno sprejel med drugimi pod točko 4. tudi to resolucijo:

„Svobodna šola in svobodno učiteljstvo, kateremu je zagotoviti po državi in deželi stanu primerno gmotno podlago, da more skrbeti za potrebni ugled in vsestransko daljno izobraževanje.“

V malo besedah so obsežene vse težnje resnično naprednega učiteljstva. Naj gledam in premišljam to resolucijo od katerekoli strani, pridem vselej do sklepa, da bi bilo jedrnatoosti le na škodo, ako bi dodal le še kako besedo, a da se tudi ne sme prav nič izpustiti. Na shodu sprejete resolucije se nikjer ne spuščajo v podrobnosti, pač pa proglašajo le kardinalna načela, tvorijo program stranke. In da je v programu naše narodne-napredne stranke tudi prej označena točka 4. o svobodni šoli in svobodnem učiteljstvu, se moramo le veseliti, dasi je samo po sebi umevno, da v resnici napredna stranka mora eo ipso stati v šolskem in učiteljskem vprašanju na takem stališču. Veselimo se, pravim, da je mlada stranka tako odločno naglasila svobodno šolo in svobodno učiteljstvo, ker je pokazala že s tem činom, da se dobro zaveda, kaj hoče, in da ima tudi dovolj potrebne eneržije, boriti se za uresničenje onega lepega ideala, ki že od nekdanj prešinja kri in meso slehernega pravega učitelja.

Pa tudi v gmotnem pogledu se je postavila stranka popolnoma na stališče, katero zavzema goriško učiteljstvo zadnje čase. Mi učitelji sami dobro vemo, da bomo od sedanjih okrajnih šolskih zalogov zaman pričakovali, da se nam dovolé plače zadnjih treh činovnih razredov, ker to je naš ideal, za katerim težimo. Toda mi znamo računati in vemo, kako veliko bi nastalo šolsko breme, ako bi ga morali nositi posamezni okraji; vemo tudi, da bi okraji tega bremena ne mogli nositi. Zato tudi zahtevamo in moledujemo, naj bi prevzela učiteljske plače država, ko ima itak že vse pravice nad nami.

Toda zopet vemo, da dežele same ne marajo izročiti šolstva sploh državi. Razlogi so različni. Zato tudi ni upanja, da bi kaj kmalu doživeli čase, ko bo država plačevala vse ljudske učitelje, ako bi to tudi hotela, kakor danes še noče!

Iz tega razloga pa je goriško učiteljstvo že lani prosilo vlado, naj bi obljubljeni državni prispevek razdelila posameznim okrajem v svrhu, da se izboljšajo učiteljske plače. — Boj gre dalje za to, da se plačevanje učiteljskega osebja sploh odvzame posameznim okrajem in izroči deželi, kakor je povsod drugod v Avstriji, kateri bo pomagala država, dokler ta morda vsega ne prevzame.

Tako nekako smo učitelji sami nastopili taktično pot v svojih zahtevah — in na isto stališče se je postavila tudi naša narodna-napredna stranka.

Ta resolucija nam daje zagotovilo, da si lepšega učiteljstvo ne more želeti. Da pa stranka noče ostati le

pri lepih besedah, marveč da je našemu stanu tudi res vseskozi naklonjena, dokazuje dejstvo, da je izvolila v izvrševalni odbor 21 mož tudi — dva aktivna učitelja poleg enega, ki je že v pokoju. Taka stranka zasluži simpatije vsega učiteljstva. Ker pa tudi stranka ne bo cvetela le z našimi simpatijami, treba vsekakor, da se je učiteljstvo oklene z vso dušo, z vsem ognjem. Kje pa dobimo resničnih prijateljev, ako ne v taki stranki?! Ali tam, odkoder nam dohajajo le grožnje o farovškem gospodstvu nad šolo in učiteljstvom?! Zato je tudi le naravno, ako je z malimi izjemami vse učiteljstvo v taboru narodne-napredne stranke. Izjeme imamo tudi tu, ali žalostne so tako, da je najbolje, ako o njih ne govorim. Morda oni gg. tovariši niso izgubili še zadnje iskre učiteljskega ponosa in se vrnejo v ono družbo, kamor edino sodijo.

Te dni sem nekje čital, da stranka ni odgovorna za počenjanje posamičnikov. To se nanaša na glasovanje nekaterih članov pomnoženega c. kr. okraj. šol. sveta goriškega, ki so sicer prištaši narodne napredne stranke, pa so baje glasovali za pritožbo na upravno sodišče proti ministrski rešitvi, naj se vštejejo za petletnino tudi provizoriška leta. Doslej so štela le za pokojnino, odslej pa naj bi se štela tudi za petletnino. — „Soča“ je v tem oziru na strani učiteljstva in je prav lepo pisala. — Ker bi pa znašalo doplačilo v goriškem okraju okolo 4000 gld., je sklenil okr. šol. svet z večino glasov pritožbo. Stranka kot taka se ni vmešala v to vprašanje, ker takrat ni bila še organizovana in — ne poučena. Na Tolminskem pa je okrajni šol. svet brez obotavljanja dovolil poplačilo petletnic; v pomnoženem šol. svetu so pa sami pristaši narodno-napredne stranke. — Isto bi se bilo zgodilo v Gorici, da je bila o pravem času govorjena prava beseda. Prepustilo se je preveč vse naravnemu razvoju.

Neopravičeno je bilo torej razlivanje jeze „iz učiteljskih krogov“ v klerikalni podružnici „Prim. Lista“ na narodno-napredno stranko, ki kot taka ni nič zakrivila, nič zamudila, kar bi bila dolžna storiti. — V goriškem okraju je vprašanje postalo zapleteno, ker pritožba je sklenjena in jo bo treba vložiti v določenem roku. Ako pa se to reši ugodno kako drugače, bo zasluga narodne-napredne stranke. Bodimo torej vselej pravični, ako hočemo utrditi svojo pozicijo v očeh naroda. Naslopimo se na prijatelje, ki so z nami: ne le po preračunjeni kalkulaciji, marveč — po srcu. In ti so le v taborju narodne-napredne stranke.

Društveni vestnik.

Kranjsko.

Iz „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“. Slavna okrajna učiteljska društva, združena v „Zavezi avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“, opozarjamo na § 7. lit. č) „Zavezinih“ pravil. Ker bomo objavljali vse vesti, ki se tičejo „Zaveze“ v „Učiteljskem Tovarišu“, prosimo, da ga naroče vsa društva.

Vodstvo „Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev“.

V Ljubljani, 25. sušca 1900.

Tajnik:

Drag. Česnik.

Predsednik:

L. Jelenc.

Kamniško učiteljsko društvo zboruje dne 26. mal. travna ob 1/211. uri dop. v Domžalah po sledečem redu: 1. Pozdrav predsednika. 2. Poročilo tajnika in blagajnika.

3. Sonet „Spominjaj se smrti“, obravnava gosp. Feliks Malenšek, učitelj v Gor. Tuhinju. 4. Volitev novega odbora. 5. Novosti.

K prav obilni vdeležbi vabi Odbor.

Občni zbor učiteljskega društva za radovljiški okraj bo v četrtek 19. mal. travna popoldne ob 2. uri v Lescah. Razen običajnega vzporeda je na dnevnem redu predavanje g. Lj. Stiasnega: „Iz moje popotne torbe.“

K obilni vdeležbi vabi odbor.

Štajersko.

O zborovanju Šmarsko-rogaškega učiteljskega društva. Visoki sneg in hudi mraz sta nas imela zaprte v naših brlogih od listopada do sušca in vprav tako dolgo je spalo tudi naše društvo zimsko spanje. Pa tudi nam Bočanom je jelo solnce milejše sijati, tudi nam jeli so zvoniti beli zvončki, klicaje nas na stanovsko delo; dne 5. sušca pričela se je zopet društvena sezona.

In v resnici, zbralo se nas je na Podplatu precejšnje število in z nami vred tudi četvorica gostov iz Šmarja in Rogatca, katere g. predsednik srčno pozdravi. Nadalje omenja le-ta preselitev gg. Blenka, Sotoška in Prtla iz naših okrajev, želeč jim tudi drugje obilo sreče, izrazi radost nad preosnovo „Učiteljskega Tovariša“ in nad rojstvom „Zvončka“, zagotavljajoč jih naše gmotne in duševne podpore ter želi društvu v novem društvenem letu obilo uspeha.

Po predsednikovem nagovoru so se vršile volitve novega odbora, pri katerih so bili izvoljeni sledeči gg.: Vekoslav Strmšek predsednikom, Fran Lorber podpredsednikom, Matija Špende in Svoimir Jamšek tajnikoma, Fran Bezjak blagajnikom, Fran Debelak in Fran Ferlinc pa odbornikoma.

Na to je sledil govor: „Sta li organizacija mladih in „Lehrerbund“ istinito koristna slovenskemu učiteljstvu“, v katerem je poročevalec naglašal, da je večina zahtev mladih tudi nam koristna, a da slovenski učitelj ne more podpisati z mirno vestjo njih programa radi njih verske mržnje in narodnega indiferentizma, zakaj slovenski učitelj živi in umrje z narodom. O „Lehrerbundu“ omeni, da ni več to, kar je bil, ker ne družijo več celokupnega štajarskega učiteljstva. Posebno pa poudarja, da deželne učiteljske zveze nimajo več velikega pomena, ker trka sedaj učiteljsko vprašanje na vrata državnega zbora. Na mestu bi bilo sedaj skupno postopanje vseh štirih avstrijskih zavez. Da se pa to lahko izvrši, naj si izvolijo te zveze skupen odbor, kateri naj prerešuje vprašanja, zadevajoča se celokupnega avstrijskega učiteljstva, nadalje naj pa tudi sklicuje učiteljstvo v važnih trenutkih na sijajne manifestacije. Izvestno bi ne igrali Slovani vlogo pastorka pri takih shodih!

Po končanem govoru so sledili razni predlogi. V prvi vrsti mi je omeniti onega g. Strmška o organizacijskem zakladu.

Predlog se glasi: „Vsakdo, ki se zaveže s častno besedo in podpisom, plačati ima organizacijskemu skladu določeno vsoto, ako se ne vdeleži zborovanja brez tehtnega vzroka. Le-ta denar se porabi za potnino delegatom in od zborovališča zelo odaljenim društvenikom“. Predlog je bil sprejet. Zavezali so se vsi navzoči člani. Na to se prečita dopis Voitsberškega učit. društva, tičoč se zopetne združitve štajerskih učiteljev, poziv uredništva „Popotnika“ na naročbo knjige „Uvod v narodno gospodarstvo“ in pa članek o peticijskem načrtu iz lehrerbundovega glasila. Na predlog g. Debelaka bo zborovalo društvo 6. velikega travna v Šmarju a 10. rženega cveta na Slatini. Temu je sledil sklep, toda učiteljstvo se je še dolgo zabavalo, počoč slavospeve nepristranski razvrstitvi plačilnih razredov!

Ormož. Učiteljsko društvo za ormoški okraj je zborovalo 1. dne mal. travna meseca t. l. v ormoškem šolskem poslopju. Vdeležilo se je 18 rednih udov in gostje: gospod nadučitelj Josip Mihelič iz Št. Jurja na Ščavnici ter gospoda medicince Albin Jesih in Branko Žižek iz Gradca. Na novo sta pristopila društvu gospoda učitelja Jožef Albrecht od Sv.

Miklavža in J. Loparnik od Sv. Tomaža. Med drugimi manjvažnimi dopisi je omeniti okrožnico učiteljskega društva v Voitsbergu, katero spodbuja vsa štajerska učiteljska društva k jednotnemu postopanju, ter v tesnejšo zvezo k štajerskemu „Lehrerbundu“. Po nasvetih g. Ant. Kosija in Vauhnikarja se stvar preloži na prihodnje zborovanje, da se zadeva dobro prevdari, preden se naredi kakšen korak.

K zborovanju načelnikov štajerskih učiteljskih društev v Maribor 17. dne mal. travna meseca je za načelnikovega namestnika izvoljen tovariš Rosina. — Za Krenerjev spomenik se je dosedaj nabralo 424 K.

Gosp. okrožni zdravnik in ud našega društva, dr. Oroslov Kristan, je predaval prav temeljito o higijeni. Svoj govor je razdelil v 3 dele. 1. Zgodovina higijene sploh. 2. Šolska higijena. 3. Nalezljive bolezni. O zadnji točki je radi pomanjkanja časa obljubil v katerem poznejšem zborovanju govoriti, kar se je z veseljem vzelo na znanje.

Na predlog g. Ant. Kosija se je določil majniški izlet k Sv. Miklavžu, kjer bode naše prihodnje zborovanje. Določitev dneva se je prepustila društvenemu odboru, kateri bode dan svoječasno objavil.

Na veselo snidenje torej v majniku pri Sv. Miklavžu!

Goriško.

Razglas. Dne 17. m. travna t. l. bode v dvorani „Hôtel Central“ v Gorici shod učiteljstva poknežene grofovine Goriške in Gradišanske in prvi občni zbor deželnega učiteljskega društva za Goriško-Gradišansko. Zborovanje prične ob 10. uri predpoludne. Dnevni red: 1. Prečitajo se pravila. — 2. Vpisovanje v društvo v smislu §§ 3. in 7. društvenih pravil. — 3. Volitev odbora. — 4. Morebitni predlogi in resolucije.

Za volitev pod 3. dobé pravico glasovati učitelji in učiteljice, ki se osebno vdeležijo zborovanja ter se prej oglašajo za pristop k društvu.

K navedenemu shodu so vabljeni vsi učitelji in vse učiteljice ljudskih šol v pokneženi grofovini Goriški-Gradišanski.

Brž po shodu bode v istem prostoru prvi občni zbor novega društva po dnevnem redu: 1. Sprejem oglašanih v društvo. — 2. Preudarek dohodkov in stroškov za I. društveno leto. 3. Morebitni predlogi in resolucije.

Ajdovščina, 30. sušca 1900.

Predsednik ustanovnega odbora:

Fr. Bajt,

nadučitelj v Ajdovščini.

Pravila

„Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učitelj. društev“.

I. Namen.

§ 1. Namen „Zaveze“ je:

- združitev vseh jugoslovanskih učiteljskih društev po Dalmačiji, Koroškem, Kranjskem, Primorskem in Spodnjem Štajerskem;
- pospeševanje duševnih in gmotnih interesov učiteljstva;
- vzajemna vsestranska pedagoško-didaktična izobrazba učiteljstva.

II. Sredstva.

§ 2. Sredstva, da se dožene namen, so:

- „Zavezino“ zborovanje, vršeče se po enkrat na leto v kakem primernem kraju prej imenovanih dežel, pri katerem se razpravlja o predmetih, navedenih v §. 1. b) in c);
- občevanje z vsemi avstrijskimi učiteljskimi društvi;
- vzdrževanje in podpiranje strokovnih listov;
- izdavanje in zalaganje šolskih knjig in drugih šolskih potrebščin.

III. Sedež.

§ 3. Sedež društva je v Ljubljani.

IV. Člani.

§ 4. K „Zavezi“ lahko pristopijo vsa učiteljska društva v deželah, imenovanih v § 1. Člani teh društev so obenem člani „Zaveze“.

§ 5. Častni član „Zaveze“ postane lahko vsakdo, ki si je stekel izvanrednih zaslug za avstrijsko jugoslovansko učiteljstvo in šolstvo, ali za „Zavezo avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev“.

Častne člane imenuje delegacija na predlog upravnega odbora.

V. Pristop in izstop članov.

§ 6.

- Posamezna društva pristopijo k „Zavezi“, ako to sklenejo v svojem zborovanju. Ta pristop je naznaniti pisмено „Zavezinemu“ vodstvu, katero o tem sklepa.
- Pristop k „Zavezi“ se vrši lahko vsak čas; vendar je plačati društvenino za vse tekoče leto.
- Posamezna učiteljska društva izstopijo iz „Zaveze“, ako to sklenejo v svojem zborovanju ter svoj sklep pisмено prijavijo „Zavezinemu“ vodstvu.
- Posamezna učiteljska društva se smatrajo izstopivšim tudi tedaj, ako ne vplačajo letnega doneska po trikratnem opominu.

VI. Dolžnosti in pravice članov.

§ 7.

- Visokost letnih doneskov za posamezne člane določa delegacija od leta do leta.
- Posamezna društva morajo vposlati dotične doneske vsako leto do konca maja meseca „Zavezinemu“ blagajniku.
- „Zavezi“ pristopivše društvo ima vposlati nemudoma imenik svojih članov (t. j. ime, značaj in bivališče posameznih svojih društvenikov), društvenega odbora ter prepis svojih pravil.
- Vsako „Zavezino“ društvo si mora naročiti „Zavezino“ glasilo.
- Po vsakem občnem zboru posameznih društev je prijaviti „Zavezinemu“ vodstvu novoizvoljeni odbor in vse druge spremembe.
- Vsako „Zavezino“ društvo izvoli delegate za „Zavezino“ zborovanje in sicer izvoli društvo do 10 članov enega delegata, društvo 10 do 20 članov dva, društvo 20 do 30 članov tri itd. Volitev delegatov velja za eno leto.
- Vsak član „Zavezi“ pristopivšega društva ima pravico govoriti v glavnih skupščinah, staviti predloge, vdeleževati se razprav in vpeljati goste s porazumljenjem predsednikovim.
- Pri sejah delegatov imajo pravico svetovanja in glasovanja le delegatje, pri glavnih skupščinah pa vsak član.

VII. Uprava.

§ 8. „Zavezo“ upravlja a) vodstvo; b) upravni odbor; c) delegacija.

§ 9. V upravnem odboru so: a) predsednik; b) I. in II. podpredsednik; c) I. in II. tajnik; d) blagajnik; e) uredniki „Zavezinih“ listov; f) še toliko odbornikov, kolikor jih pride v odbor po § 11.

§ 10. Predsednik, I. tajnik in blagajnik tvoré „Zavezino“ vodstvo, ki rešuje vse tekoče zadeve in objavlja svoje sklepe v društvenem glasilu. V važnih vprašanjih si mora dobiti pritrdilo upravnega odbora.

§ 11. „Zavezina“ delegacija voli najprej predsednika, I. tajnika in blagajnika (t. j. vodstvo), nato pa potrebno število ostalih odbornikov.

Ostali odborniki — razen urednikov — se imajo izvoliti tako, da pripadejo Kranjski, Primorski in Štajerski po trije odborniki; za Dalmacijo in Koroško pa se izvoli na vsakih 100 članov, ki pripadejo iz teh dežel, po en odbornik; vendar tudi ti deželi ne smeta imeti več nego po tri odbornike. — Urednike „Zavezinih“ listov imenuje upravni odbor in so taisti obenem člani upravnega odbora.

§ 12. Vodstvo se voli z listki. Način izvolitve ostalih odbornikov — izvzemši urednike — pa določuje od slučaja do slučaja delegacija.

Upravni odbor voli iz svoje srede I. in II. podpredsednika in II. tajnika.

Vse volitve se vrše z nadpolovično večino glasov. Ako se pri dveh volitvah ne doseže nadpolovične večine, pride do ožje volitve. Kadar je enoliko glasov, odloči žreb.

Vse volitve so veljavne za eno leto; vendar se razteza njih doba do izvolitve novega odbora.

§ 13. Odborniki, ki imajo v interesu „Zaveze“ kake izdatke, imajo pravico zahtevati povrnitev stroškov.

§ 14. Predsednik vodi seje vodstva, upravnega odbora, delegacije in glavne skupščine; sklicuje vodstvene in odborove seje; zastopa „Zavezo“ na zunaj; podpisuje s tajnikom vse spise; ima v razpregledu imenik vseh članov; hrani društvene spise in je odgovoren za pravočasno izvršitev odborovih in zborovih sklepov.

Delegacijo in glavno skupščino sklicuje vodstvo po sklepu upravnega odbora.

§ 15. Ako je predsednik zadržan, ga zastopa I., oziroma II. podpredsednik v vseh njegovih dolžnostih in pravicah.

§ 16. Tajnik oskrbuje vse pisarske posle, spisuje zapisnike vodstvenih sej ter sestavlja letna poročila o delovanju „Zaveze“ in „Zavezinih“ učit. društev.

§ 17. Zapisnike sej upravnega odbora, delegacije in glavne skupščine sestavljata dva zapisnikarja, katera imenuje predsednik izmed članov upravnega odbora.

§ 18. Blagajnik vodi vse v njegovo področje spadajoče knjige in račune, prejema in izdaje denar ter podpisuje s predsednikom vred vse spise, tičoče se denarnih zadev.

§ 19. Vodstvene seje mora sklicati predsednik, ako to zahteva vsaj en član vodstva; seje upravnega odbora pa na pisμένο zahtevanje vsaj treh odbornikov. Delegacija se mora sklicati, ako to zahteva polovica „Zavezinih“ društev.

§ 20. Upravni odbor je sklepčen, ako je prisotnih najmanj dve tretjini odbornikov; vodstvo pa, ako so navzoči vsi trije upravniki.

§ 21. „Zavezina“ delegacija je zbor upravnega odbora in delegatov posameznih učiteljskih društev in je sklepčna pri vsakem številu.

§ 22. Delegacija določi čas, upravni odbor pa kraj glavne skupščine.

§ 23. Delegatom se je pri zborovanju delegacije izkazati s potrdilom svojega imenovanja, ako se to zahteva.

§ 24. Delegacija voli upravni odbor, sestavi dnevni red glavne skupščine, določa „Zavezino“ glasilo in letne doneske (§ 7. a), razsoja prepire, nastale v „Zavezi“ ter sklepa o premembi pravil in o razdruženju „Zaveze“.

§ 25. V vseh sejah in zborovanjih se sklepa z relativno večino glasov (razen o razdruženju); kadar je enoliko glasov, odloči žreb.

VIII. Glavna skupščina.

§ 26. Glavna skupščina se vrši vsako leto enkrat. Ona obravnava vse predmete, ki jih postavi na dnevni red delegacija. Glavna skupščina traja lahko več dni. Poleg skupščine se lahko prirede tudi seje raznih odsekov.

IX. Društveno glasilo.

§ 27. V društvenem glasilu se objavljajo „Zavezina“ izvestja, sklepi, oglasi in pozivi ter poročila posameznih „Zavezinih“ učiteljskih društev.

X. Razdruženje.

§ 28. „Zaveza“ se razdruži, ako to sklene delegacija s tričetrtinsko večino navzočih delegatov. Ista delegacija tudi določi, kaj je storiti z društveno imovino; vendar se sme ista porabiti le v korist učiteljstva.

§ 29. Ako pa „Zaveza“ preneha iz kakega drugega vzroka, prevzame njeno imovino slavni mestni magistrat ljubljanski, ki naloži denar v mestni hranilnici ljubljanski, ostalo imovino pa shrani dotlej, da se ustanovi nova „Zaveza avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev“ s sedežem v Ljubljani. V last te nove „Zaveze“ preide potem vse društveno imetje.

XI. Občne določbe.

§ 30. „Zaveza“ ima svoj pečat z napisom: „Zaveza avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev v Ljubljani“, katerega hrani predsednik.

§ 31. Upravno delovanje se določi s posebnim „poslovnim redom“, katerega sestavi odbor, a potrdi delegacija.

Št. 1029/pr.

Vsled ukaza c. kr. ministrstva za notranje zadeve z dne 28. m. m. št. 5224 ter v smislu § 9. društv. zak. dne 15. nov. 1867. št. 134. drž. zak. potrjuje se daljni pravni obstanek društva „Zaveze slovenskih učiteljskih društev“ odslej z naslovom „Zaveza avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“ v Ljubljani na podlagi predležanih premenjenih pravil.

C. k. deželno predsedništvo.

V Ljubljani, dne 9. marca 1900.

Za c. kr. deželnega predsednika:

Schemerl l. r.

Poslovni red

„Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev“.

§ 1. Predavanja in predlogi za glavno skupščino se morajo prijaviti najmanj šest tednov pred zborovanjem; obenem je naznaniti vodstvu dotičnega govornika.

§ 2. Glasovanje se vrši z vzdigovanjem rok po relativni večini glasov. Ako je glasovanje dvomljivo, se napravi nasprotno glasovanje. Pri enakem številu glasov odloči predsednik.

§ 3. Glavna skupščina in delegacija sta sklepni pri vsakem številu navzočih članov.

§ 4. Predsednik podeli besedo posameznim govornikom v istem redu, kakor so se oglasili. Vsak govornik se ima prijaviti k besedi z listkom, na katerem je zapisano njegovo ime, značaj in bivališče.

§ 5. Končno besedo ima vedno poročevalec.

§ 6. Vsak govornik mora govoriti prosto.

§ 7. Pri zborovanjih stavljeni predlogi se morajo oddati predsedniku pismeno pred končno besedo poročevalcevo. O predlogu, katerega ne podpira vsaj ena četrtina navzočih članov, oziroma delegatov, se ne razpravlja.

§ 8. O predlogu za konec debate ali za prehod na dnevni red se mora glasovati takoj. Klicom po nasprotnem glasovanju se mora vselej ustreči.

§ 9. Ako je sprejet predlog za konec debate, smejo govoriti le še oni, ki so se oglasili že pred tem predlogom.

§ 10. Predsednik ima pravico seči govorniku v besedo, ga opominjati, naj ostane pri stvari, klicati ga k redu ali mu odvzeti besedo.

§ 11. Govornik, kateremu se je vzela beseda, ima pravico, sklicevati se na zbor; v takem slučaju se mora takoj glasovati.

§ 12. Učiteljsko društvo, v katerega okrožju se vrši glavna skupščina, priredi vse potrebne krajevne priprave, plača dotične stroške ter ima pravico zahtevati iz „Zavezine“ blagajnice v slučaju primanjkljaja vsoto do 40 K.

§ 13. „Zavezina“ delegacija postavi za vsako glavno skupščino reditelje.

§ 14. Društveni listi imajo priobčati poročila o glavnih skupščinah.

§ 15. Delegacija izvoli vselej tri pregledovalce računov iz svoje srede, ki pregledajo račune in poročajo o njih prihodnji delegaciji.

§ 16. Zapisnikarji vodstvenih in odborovih sej objavljajo važnejše sejne sklepe v društvenem glasilu.

§ 17. Vodstvo „Zaveze“ ima pravico, določiti vsakemu odborovemu članu kako poročilo, katero je dolžan dotičnik tudi prevzeti.

Književnost in umetnost.

„Zvonček“, list s podobami za slovensko mladino. Številka 4. ima to-le izbrano vsebino: Zlata ptička. Zložil Oton Zupančič. — Neposlušni Cvetko. Zložil Janko Leban. — Ločitev. Zložil Oton Zupančič. — Domov, domov... Zložil Fran Žgur. —

Ciganka. Spisal Andrej Rapè. — Cigani. Zložil Oton Zupančič. — Zvezdica. Zložila Kristina. — Tonček-zaspance. Spisal Janko Leban. — Kam jezdi naš Slavko v petek, kam v svetek? (S podobo.) Zložila Vida. — Večerja. Po Mažuraniću priredil Ivan Podgornik. — V aprilu. (S podobico.) Zložil Modest. — Človek-vran. Narodna pravljica. Zapisal Vakaj. — Kaj so govorile rože? Spisala Vida. — Moj srček. (Z dvema podobama.) Spisal Fran Govékar. — Lakomnik in siromak. Zapisal Solovej. — Pouk in zabava: Sveti oče Leon XIII. (S podobo.) — Za kratek čas. — Vijolca. Uglasbil Ivan Bartl. — Resnice. Zložil A. K. Sežun. — Buri. — Največji sod. — Zrak. — „Vstajenje“. — Mladi risar. Priobčil Vojteh Sitsch. — Besedna naloga. Priobčil Prostoslav Jerala. — „Uvod v narodno gospodarstvo“. — Mati. — Rešitev rebusa. — Listnica. V prilogi ima ta številka „Zvončkova“ krasno sliko: Jezus Kristus na Oljski gori. — Ako ta krasna in bogata vsebina „Zvonček“ dovoljno ne priporoča, potem ne vemo, kaj bi ga še priporočalo. Slovenski starši ne morejo za Veliko noč napraviti svojim otrokom večjega veselja, nego da jim naroče „Zvonček“. Zavedno učiteljstvo, agituj za ta naš prekrasni mladinski list! Novim naročnikom še lahko postrežemo z vsemi številkami.

Josip Klika: Fizikalne podobe in diagrami.

Dvajset tabel v barvotisku (90 × 63 cm) in sicer 1. uporaba uzvodov; 2. vage; 3. uporaba plošče in kolesa na cilindru; 4. nihalo in vodna kolesa; 5. uporaba strmine; 6. uporaba vodnega in zračnega tlaka; 7. razne sesalke in meh; 8. brizglje; 9. stoječi parni stroj; 10. lokomobil; 11. kurjava in razvetljava; 12. torna električna; 13. Morsejev aparat z dvema postajama; 14. magneto-električni stroj; električna luč in galvanoplastični odtiski; 15. piščali in telefon; 16. glasbeni instrumenti; 17. ogledala (leče); 18. drobni in daljnogled; 19. lomljenje luči; 20. analiza luči, barve.

Vsaka tabla ima obširno terminologijo. Cena vseh 20 tabel na trdem karton-papirju, s pripravo za obešanje, z natančnim popisom in razlaganjem 24 K; cena samo pet katerihkoli tabel 6 K; cena ene same table 1.40 K.

Te podobe je izdal in založil g. Karel Jansky v Taboru na Češkem. G. Jansky je izdal in založil že mnogo praktičnih učil (n. pr. nazorni nauk, naravoslovne table i. t. d.) a to najnovejše učilo prekaša v vsakem oziru vsa do sedaj znana učila te vrste. Fizikalne podobe in diagrami bodo prav izvrstno služili višjim razredom ljudskih šol, meščanskim šolam, učiteljskem in srednjim šolam; zato jih kar najtopleje priporočamo. Fizikalne podobe in diagrami so razstavljeni v „Šolskem muzeju“ in so vsakomur na vpogled.

Uputa u spravu za povečanje slika ili „Svjetozor“.

Učilo za školu i dom, izumio i razjasnio Josip Binički, rav. učitelj u Nikincima (zadnja pošta Hrtkovci, Slavonija)

Naš odlični sodrug i marljivi radnik na prosvjetnom polju, g. Binički obdario nas je svojim izumom „Svjetozor“. Učeni svijet radosno je pozdravio plod njegova proučavanja i rada, biva njegov izum, koji će biti odlučnim boriocem proti nesretnom verbalizmu, što se i dan današnji u školama opaža. Iz upute doznajemo, da se u malne vsakoj obuci, bilo iz religije, zorne buke, zemljopisa, povijesti, prirodopisa, prirodoslovja itd. „Svjetozor“ može najuspješnije rabiti.

Preporučamo toplo izum našeg vrijednog sadruga.

Sprava zapada 16 K, a uputa u spravu 70 h.

Narudžbe prima izumitelj g. Binički.

Pomladni glasi, posvećeni slovenski mladini. X. zvezek. Z osmimi slikami. Uredil in založil Frančišek Kralj. V Ljubljani 1900. Cena: Krasno vezan 1.80 K, celoplasten 1.10 K, kartoniran 80 h, broširan 60 h. — X. zvezek „P. gl.“ ima slavnosten značaj. Posvećen je stoletnici Slomškovega rojstva. Nekateri prejšnjih zvezkov se niso priljubili naši mladini, ker niso bili pisani za mladino. Drugo sodbo imamo pa o X. zvezku in smo

uverjeni, da ga bo mladina prav rada čitala, zato ta zvezek toplo priporočamo za šolske knjižnice.

Marijina otroka. Povest iz kavkaških gora. Spisal J. Spilman in J. D. S štirimi podobami. Cena 40 h. Založila katoliška bukvarna 1900. Spilmanove povesti so velikega vzgojilnega pomena in so prevedene v razne jezike. Za šolarske knjižnice je ta povest prav prikladna.

„Slovenska Matica“ je izdala za leto 1899. pet knjig in sicer: Matija Kračmanov Valjavec, Poezije. Uredil Fr. Levček. (304 str.) — Beneška Slovenija. Prirodnoznanstvi in zgodovinski opis s 15 podobami. Spisal S. Rutar. (188 str.) — Zbornik. I. zvezek. Uredil L. Pintar. (259 str.) Vsebina: Ivan Steklasa: Druga vojska z Benečani. — † Iv. Kunčič. — Vl. Levček: Doneski k zgodovini književne zveze mej Čehi in Slovenci. — R. Perušek: Bibliografija slovenska. — Zgodovina slovenskega slovstva. IV. del. Drugi zvezek. Spisal prof. dr. Glaser (153 str.) — Knezova knjižnica. Zbirka zabavnih in poučnih spisov. (313 str.) Vsebina: Fr. Ks. Meško, Slike in povesti, II. del. — Dr. Matija Murko, Dr. Vatroslav Oblak (z dvema podobama). Končno so dobili člani tudi Letopis „Slovenske Matice“ za leto 1899. Uredil Evgen Lah. Vsebina: Odbor, poverjeniki, člani in poročila odborovih sej.

„Slovenka“. Glasilo slovenskega ženstva. Štev. 3 ima to-le vsebino: Moj dom. Zložil Oton Zupančič. — Nove faze moderne ženske. Češki spisal Arne Novak. — Izpremema. Zložil Anton Medved. — Študentke. Piše Zofka Kveder. — Tožba. Zložil E. Gangl. — Pridiga na gori. Spisal Ivo Šorli. — Verzi. Zložil Oton Zupančič. — K poglavju o poselskem vprašanju. — Svetu v zobe. Zložil A. Medved. — Jesenske noči. Novela. Spisal Ivan Cankar. — Srčni glasi. Zložila Zorana. — Tedaj in sedaj. Spisal Ivan P—k. — Listek. — Književnost in umetnost. — Razgovori.

Vestnik.

Učiteljski konvikt v Ljubljani. Učiteljstvo vipavske doline namesto venca na grob r. gospe učiteljice Marije Moser v Št. Vidu 18 K.

Usposobljenostni izpiti za ljudske in meščanske šole pred izpraševalno komisijo v Ljubljani se začno dne 7. vel. travna t. l. zjutraj ob osmih. Prošnje je poslati do 30. mal. travna.

† **Ivančič Josip**, učitelj v Kobaridu, je umrl, star šele 36 let. N. v m. p.!

Ciperletovo knjigo „Kranjska dežela“ je priporočil kranjski deželni šolski svet glasom razpisa z dne 6. svečna t. l. za učiteljske knjižnice kot pomožno knjigo za učitelje pri domoznanstvenem pouku.

Deželni zbor kranjski je podelil g. Jos. Ciperletu za njegovo knjigo „Kranjska dežela“ 200 K podpore.

Goriški deželni zbor namerava tamošnjemu učiteljstvu povišati plače in sicer moškemu učiteljstvu po 200 K, ženskemu pa po 160 K.

Koroški deželni zbor je dovolil, da se ustanovi v Velikovcu meščanska šola. Koroška ima torej že pet meščanskih šol, Kranjska pa — nobere. O, Kranjci, zaspanci!

Klerikalci na delu — zoper učiteljstvo. „G. Rojino smo srečno pregnali, poskusimo sedaj z Rusom; če se nam posreči še ta slučaj, potem smo pa gospodarji nad kranjskim liberalnim učiteljstvom. Za Rusom bomo vzdignili potem tretjega, četrtega liberalnega učitelja itd.“ Take naklepe kujejo naši zlobni klerikalci. Upamo pa, da krivica še ni zmagala nad pravico in da se bo kranjsko klerikalstvo ukanilo in mu popolnoma izpodleti ta g. di. naklep. Mi lahko odkrijemo krivice, ki se gode naprednemu učiteljstvu na Kranjskem od strani klerikalcev, nimamo pa, žal, moči in sredstev, odstraniti teh krivic, zato se obračamo do naših naprednih poslancev s prošnjo, da spravijo to stvar pred deželni zbor ter vzemo v zaščito napredno učiteljstvo. In s takimi ljudmi, kakršni so naši klerikalci, ki so zakleti,

načelni nasprotniki učiteljstva, naj bi učitelji hodili z roko v roki? Nikdar ne! Pristaši „Slovenskega učitelja“, ali vidite, s kom se bratite? Vi ste izdajalci in grobokopi posameznikov izmed našega stanu in pa tudi stanu našega samega. Sram vas bodi! Kdor ni z nami, ta je zoper nas in naš stan.

Učiteljske plače in minister. Dne 31. sušca je bilo odposlanstvo nemške avstrijske učiteljske zveze pri naučnem ministru vitezu Hartlu. Načelnik Katschinka je sporočil imenom vsega učiteljstva v Avstriji ministru prošnjo, naj deluje vlada na to, da se lotijo deželni zbori nemudoma regulacije učiteljskih plač, hkratu pa naj vlada predloži državnemu zboru dodaten zakon k § 55. držav. šol. zak. od 14. maja 1869. Minister Hartel je dejal, da § 55. nikakor ni možno izpreminjati. Glede učiteljskih plač v raznih deželah se je natančno informiral ter se prepričal, da je izboljšanje teh plač samo na ta način možno, ako prepusti država deželam dohodke osebne dohodarine, ki se naj porabijo v povišanje učiteljskih plač. Država sama pa ne more nikakor povišati plač, zakaj treba bi bilo za to 20 milijonov goldinarjev, katerih bi noben finančni minister ne hotel dati. —

Če se je dobil finančni minister, ki je dal ogromno vsoto milijonov za ministrske plače, za plače uradnikov, častnikov, slug, žandarmov, financarjev, za kanone in dr., se bo moral dobiti tudi finančni minister, ki bo dal nekaj milijonov za izboljšanje plač stradajočih ljudskih vzgojiteljev. Za to bo že učiteljstvo samo poskrbelo — pri volitvah. Učiteljstvo ima v rokah veliko moč, bodočnost!

Izpiti za učiteljsko usposobljenost v Gradeu se začno dne 2. majnika t. l. Prošnje je pošiljati do 27. aprila ravnateljstvu.

Družba sv. Cirila in Metoda zopet trka, Slovenci, na Vaša vrata. Zmeraj nove šole; zmeraj več učnih močij — to stane! V Trziču smo odprli ravnokar velevažni vrtec — in kako že lepo prospeva! Na Štajerskem, ob najnevarnejši postojanki za naš narod — na Muti — pa o bližajoči se Veliki noči kanimo otvoriti družbino šolo. — Brezdvombeno prihodnji mesec pridete v posest novih srebrnih peterokron. Prva svakega premožnejega Slovenca bodi naše družbe posest. Pričnite, Slovenci — prosimo Vas — agitacijo za nas s parolo: „Prvo peterokrono družbi sv. Cirila in Metoda!“

Za učiteljske pripravnike. C. kr. finančno deželno ravnateljstvo v Pragi je izdalo dne 7. svečna 1900. ukaz, vsled katerega se smejo sprejemati k finančni praksi edino le prosilci, ki so dovršili z dobrim uspehom kako srednjo šolo ali pa tej enako šolo, kakor učiteljsiše, višjo obrtno šolo, obrtno akademijo in slične šole.

Za ljudsko šolstvo je zvišala Prusija svoje doneske od l. 1876. do 1896. od 115,917.495 mark na 185,685.326 mark. Angleška pa v istem času od 67,692.351 fr. na 286,195.900 fr. Koliko pa Avstrija?

Na Francoskem je dala država za ljudske šole leta 1896. 137.139.165 fr., občine pa 67,692.351 fr., skupaj 204,831.517 fr.

Briga za učiteljsku djecu. Ugarski ministar nastave izdao je naredbu svim državnim školskim nadzornicima, da mu prijave sve one seoske učitelje, koji se u svojoj službi odlikuju, a imaju odrasle djece. Ministar misli, da ovakove vrijedne učitelje premjesti sa seoskih pučkih škola — u gradove, u kojima ima viših škola, te time da im osjigura mogućnost uzgoju njihove djece. Ta valja! „Škola“.

Je-li občina dolžna trpeti v šoli dete takšnih staršev, ki ne prebivajo v občini? To zanimivo vprašanje je rešil upravni sodni dvor dne 22. svečna t. l. takole: V Libercu je prebivala pri učitelju M. njegova nečakinja, hčerka najemnika dvora v Kutnigori. Hodila je v liberško javno češko šolo. Toda okrajni šolski svet jo je iz šole izključil, ker je bil razred prenapolnjen in ker dekle ni pripadalo v Liberec. Češki dež. šolski svet pa je to izključenje razveljavil in ministrstvo je to potrdilo. Občina liberška se je nato pritožila pri upravnem sodišču, ki je obravnavalo to zadevo dne 22. svečna t. l. Ministrski zastopnik je branil mnenje, da imajo starši pravico določevati, kje se

ima otrok zadrževati, a da je otrok dolžen hoditi v šolo tamkaj, kjer se zadržuje, ne, kjer bivajo njega starši. Dokazoval je, da nedostaja zakonitih sredstev, prisiliti starše, imeti otroke pri sebi, ako spoznajo vsled rodbinskih ali drugih razmer za dobro, ga nastaniti kje drugje, torej tudi v drugem šolskem okraju. Upravno sodišče pa je ta ministrski ukrep razveljavilo in opravičilo postopanje okr. šolsk. sveta v Libercu. Navedlo je kot vzrok, da stoji nasproti pravu staršev pravo občine, ki sme odklanjati bremena, katera ji nakladajo starši. Izraz „bivališče“ treba smatrati tako, kakor se smatra navadno, namreč, da je bivališče staršev obenem tudi bivališče otrok. Ni, da bi se tako lahko otrok odtegoval šolski dolžnosti, zakaj s tem, da otroci ne morejo hoditi tamkaj v šolo, kjer prebivajo starši, ne prestaja dolžnost roditeljev, jih pošiljati v šolo v okraju njih bivališča. „Beseda učit.“

Da se uravnajo učiteljske plače, je pozval odbor zveze nemških učiteljskih društev k dotičnim posvetovanjem predsednike vseh političkih klubov drž. zbora razen slovanskih in rumunskih. Izmed pozvanih klubov so se odzvali pozivu samo klub nemško-napredne, socijalnodemokratske in nemško-nacionalne stranke, ki so obljubovali nebo in pekel. „Beseda učit.“

Umrl je v Krakovu Teofil Ziemia, zaslužen poljski pedagog in pisatelj, dne 13. svečna. Narodil se je l. 1847., bil je profesor na tamkajšnji gimnaziji in predaval na vseučilišču filozofijo in estetiko. Njegovi pedagog. članki so bili silno priljubljeni.

Pedagoški (šolski) muzeji na Ruskem. Rusko ministertvo za narodno prosveto je poslalo pred kratkim vsem kuratorjem naučnih okrajev obežnik (cirkular), v katerem naznanja, da se mu je podelilo pravo, ustanavljati pedagoške (šolske) muzeje. Pri tem navaja, da bode vlada skrbela, da se osnujejo muzeji kolikor mogoče tako, da bodo prispevali k razvoju šolstva in povznananju pedagoških ved; učitelji bodo imeli tu priložnost, spoznati najnovejša pedagoška dela in učne pripomočke.*) Stroške bode pokrivala deloma država, deloma se bode denar v to svrhu nabiral. „Beseda učit.“

Vsi ministri niso enaki. „Najbolj sem se zanimal vedno za ljudsko šolo. Tako, ko sem nastopil službo, sem si obljubil, da pomorem bednemu ljudskemu učitelju. Mislil sem si namreč, kako nesmiselno je, pustiti v bedi moža, ki opravlja službo, ki je spojena stakšno odgovornostjo, z večjo odgovornostjo nego urad katerekoli kategorije, kateremu narod prepušča svoj najboljši imetek — bodoče pokolenje“ — tako je rekel pruski minister dr. Bosse, ko se mu je prišla deputacija učiteljev zahvalit za uravnavo plač. Ta minister mora biti sploh iz čisto nenavadnega testa, tudi je napisal v Rissmannovem mesečniku „Die deutsche Volksschule“ članek „Šolski program v 20. stoletju“. Pri nas lete besede ministra od ust do ust, dr. Bosse pa piše v učiteljske liste. No, dr. Bosse ne govori samo večkrat o učitelju, ampak je pred kratkim tudi z njimi obedoval. Svet, dolgo več ne boš stal! Naš ministrski predsednik se pa ob nastopu ljudske šole in ljudskega učiteljstva niti z eno besedico ni spomnil! Pri nas jadramo vedno hitreje za klerikalno Španijo — navzdol. Žal, da je tako! „Posel z Budče“.

Srednje šole v Avstriji. V Cislitvaniji se nahaja 203 gimnazije in 101 realka, skupaj 304 srednje šole; izmed teh je 140 nemških, 77 čeških, 31 poljskih, 7 romanskih, 2 rusinski, 6 srbohrvaških in 11 utrakvistiških. Ena srednja šola pripada na 49.700 Nemcev, romanska na 9600, slovanska na 120.000 slovanskih prebivalcev. Čehi so najbolj preskrbljeni s srednjimi šolami, zakaj ena pripada na 71.000 Čehov, poljska na 120.000 Poljakov, srbohrvaška na 107.500 preb.; za 3.105.000 Rusinov sta samo 2 rusinski šoli, eden in pol milijona Slovencev nima niti ene srednje šole! „Pcsel z Budče“.

*) Ta namen ima tudi „šolski muzej“ naše „Zaveze“, ki je nastanjen v II. mestni šoli. Le žal, da ima premajhne prostore in premalo podpore. Uredn.

Češke šole niso dovolili v Floridsdorfu, kjer so prebivalci prosili za češko šolo. Turško bi morda dovolili.

Ruski učitelji i učiteljice na pariškoj izložbi. Ruska je vlada odobrila, da se iz državne blagajne izda 50.000 rubalja za putne troškove ruskih učitelja i učiteljica, koji će ići na parišku izložbu. Ministru prosvjete ostavljeno je, da šalje na izložbu one učitelje, za koje je uvjeren, da će od njihova puta biti koristi za ruske škole. „Škola“.

Bosanski učitelji imali su nedavno sastanak u Sarajevu, da se dogovore glede poboljšanja materijalnog stanja. Odaslanstvo toga sastanka podnijelo je ministru Kallayu svoje želje i molbe. Ministar im je vrlo prijazno obećao, da će na to uzeti obzir, premda u molbi nisu sadržane želje cjelokupnog bosno-hercegovačkog učiteljstva. „Škola“.

Novi školski zakon za Dansku određuje, 1. da nijedan razred ne smije imati više od 35 učenika; 2. da se imadu izraditi posebne ustanove glede broja škola, plaće učiteljske, školskog vremena, učečnih predmeta i sl., koje se ustanove imaju pregledati svakih 10 godina; 3. da učitelji uživaju plaću od 900 i 1000 kr., koja se povisuje do 20 služb. god. na 2.000, 2.200 i 2400 kr. Učiteljice dobivaju 700 odnosno 800 kr. sa povišicama na 1.300, 1.400, odnosno 1.500 kr., 4. da školska komisija u svim stvarima, koje se tiču škole i obuke, ima saslušati mnijenje upravitelja škole. „Škola“.

Uzorna organizacija saveza učit. društava. Kako je uzorno organizovan savez učiteljskih društava u Švicarskoj, uvjerit ćemo se iz slijedećih podataka. Odsjecima učitelja pučkih i srednjih škola pridružio se i odsjek učitelja visokih škola. Godišnje skupštine delegata imadu značaj lokalnih učit. skupština. Kantonalni odsjeci učitelja gimnastike, risanja, ručnoga rada, naravoslovnih udruga u najužoj svezi s maticom njeguju pojedine discipline, te plod svojega truda i nastojanja objelodanju u posve samostalno uređivanim prilozima zajedničkoga organa. Odsjek za izdavanje spisa za mladež izdaje omladinski list, a donosi i popis dobrih spisa za mladež i puk. Švicarska „Lehrerzeitung“ donosi osim literarnoga priloga i prilog za praksu u pučkim školama, vijesti o šk. izložbama, redovite prinose o ručnom radu, gimnastici, risanju i domoslovlju. Posebno tajništvo bavi se izvještavanjem o obrazovnim prilikama, školskim odnosima, o ispražnjenim učit. mjestima i osiguranju čovječjega života. Najbolji učitelji rade o poboljšanju učila. Posebni je odsjek za oporavak i putovanje učitelja. Zaklada za učiteljske sirote, koja broji na stotine tisuća, postala je nastojanjem udruge, te upravo sili svakoga učitelja, da pri nastupu u službu postane članom učit. saveza.*) „Napredak“.

Visoka pučka škola. Društvo za visoke pučke škole u Münchenu priredilo je prošle zime dvanaest, a fizikalno-kemijski zavod dva obučna tečaja. Od 2604 slušatelja bilo je 478 radnika i obrtnika, 1735 učenika, učitelja i učiteljica, trgovačkoga osoblja i podredjenika iz staleža civilnoga i vojničkoga i 391 druga osoba. To znači, da je prvih bilo 18·36%, drugih 66·62%, a trećih 15·02% sveukupnoga broja. Broj radnika i obrtnika poskočio je od 12·50% na 18·36%; no i taj je broj razmjerno još uvijek malen. „Napredak“.

Analfabeti kod rekruta u različnim državama evropskim. Bačka „Rundschau für Geographie und Statistik“ donosi statističke podatke o analfabetima u različnim državama evropskim. Turska se ni Grčka ne spominju u tom izvještaju. Na najnižem su stupnju žalibože slavenski narodi. Romanski su narodi od god. 1789. lijepo napredovali, dok germanski narodi već od trista godina zauzimlju prvo mjesto. Na 100 rekruta broji Rumunjska 80 analfabeta, Rusija, Srbija i Portugalska 79, Hrvatska i Španjolska 63, Italija 48, Ugarska 43, Austrija 39, Irska 21, Belgija 16, Francuska 15, Engleska 13, Holandija 10, Škotska 7, Švicarska i Finska 2, Njemačka 1. Na 1000 rekruta broje Švedska, Norveška i Danska samo 3 analfabeta. Na 10.000 rekruta broji Vrttenberška 2, Elzas-Lotaringija 2·20, a po-

*) Človeka je groza, če primerja te razmere z našimi razmerami. Pri nas je šolstvo in učiteljstvo pač zadnja stvar! Uredn.

krajina Poznanj 1300 analfabeta. U Virtemberskoj je najveći broj pretplatnika novine, a jedan litar rakije dolazi na godinu na jednu osobu. Poznanjska nasuprot ima najmanji broj pretplatnika na novine, a na glavu dolazi 35 litara rakije na godinu.
„Napredak“.

Duševna kultura na Kavkazu.

Po raznih virih in lastnem opazovanju sestavlil **Ljudevit Stiasny.**

(Dalje.)

Muzej sem obiskal z nekim Poljakom, s katerim sva se seznanila v vlaku, peljaje se iz Batuma v Tiflis. Ko stopiva s Poljakom v zoologični oddelek, odskoči zadnji ves prestrašen. Pri vratih je bil namreč nabasan tiger, ki ravno s taco pobija neko žival. Bil je izborno narejen, kakor da bi bil živ, posebno ker so tla in stena predstavljala lenkoransko pokrajino, kjer se še dandanes dobi tiger. — Stari napisi so bili latinski, nekateri pa tudi ruski ali celo nemški, ker je bil direktor dr. Rade Nemeč. Novejši so vendar ruski ali pa tudi latinski.

Takisto zanimiv je etnografični oddelek. Mnogoštevilne skupine prirodne velikosti nam kažejo narodne noše vseh v Kavkazu živečih rodov, med tem ko nam lesena miniatura poslojja predočujejo njihove hiše in orodja. Njihovo vsakdanje življenje in zabave nam pa zopet kažejo razne skupine, n. pr. Gruzinci plešejo lezginko itd.

Prijatelj prirode, starinar, lajik in strokovnjak — vsak se vrača zadovoljen iz muzeja. Tu so velikolepne galerije slik z velikimi freskami, n. p. vklenjeni Prometej, Noe, sadeč vinsko trto, prihod Argonavtov, Jazon in Medeja, skupina Amazonk itd., torej scene iz kavkaškega življenja. Tudi nekatere dekorativne skupine so izdelane izborno (osobito močvirje v lenkoranskem okraju).

Obiskovalcev ta dan v muzeju ni bilo veliko. Med drugimi so bile tudi 4 Američanke, namreč tri gospice z guvernanto. V Ameriki je namreč običajno, da mlade gospice iz boljših krogov dovršijo svoje izobrazovanje s popotovanjem v Evropo. Nekatere pri tem pridejo celo v Kavkaz. Ker niso znale brati cirilice, a sluge v muzeju niso razumeli ne angleški ne francoski, sem jim raztolmačil jaz nekatere skupine. Guvernanta je namreč bila menda Nemka, ker je govorila gladko nemščino, a druge Američanke so komaj nemško razumele.

Za tem muzejem je zelo zanimiv tudi vojno-zgodovinski, v katerem so zbrane razne trofeje, podobe itd. iz kavkaških vojn, ki pa za občinstvo ni otvoren. Najbolj zanimiva je reliefna karta vsega kavkaškega gorovja. Muzej je pokrit s steklom, a na fasadi, ki je okrašena z vojnim orodjem, so na 10 metalnih ploščah zapisani z zlatimi črkami največji vojni uspehi.

Razen teh dveh muzejev je tu še muzej in zavod za svilorejo. V zavodu so praktični in teoretični tečaji za narodne učitelje, zato se pa tudi že pečajo s svilorejo na Kavkazu v 1500 krajih. Razen tega se pečajo na tem zavodu tudi z bučelarstvom, ribarstvom i. dr.

V Tiflisu je tudi državno gledališče, ki je bilo dokončano l. 1896., ker je staro l. 1894. pogorelo. Sezidano je v mavritanskem slogu ter prekosi vsa druga ruska gleda-

lišča razen odeškega. V njem goje opero in dramo. Razen tega gledališča je drugo gledališče zemeljske banke, ki goji dramo in opereto. Predstave so v prvem samo v ruskem, a v drugem časih tudi v gruzinskem ali v armenskem jeziku. Poleti so gledališča zaprta, a predstave se vrše v nekaterih vrtovih. Tudi je tu cirkus.

Kakor v drugih mestih je tudi tu klubno življenje zelo razvito. V klubih prirejajo pozimi gledališke predstave, koncerte in druge zabave. Naročeni so na mnogo časopisov ter imajo bogate knjižnice.

Nekaj posebnega je v Tiflisu tudi botaniški vrt, ki ima čez 3000 rastlin.

V izobrazbo služijo mestu tri moške in tri ženske gimnazije, dve realki, učiteljski institut, kadetski zavod, 2 plemiška zavoda, šola za zemljemerce in uradnike železnic, 2 višja dekliška zavoda, zdravniška šola, dve semenišči, godbena, risarska, poljedelska šola, zavod za slepe, šola tifiškega društva učiteljic, nekoliko meščanskih, zasebnih začetnih šol itd.

(Dalje.)

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 328

Kranjsko.

o. šol. sv. Na enorazrednici v Bukovju je stalno, oziroma začasno popolniti mesto učitelja-voditelja. Prošnje je vlagati semkaj do dne 28. mal. travna 1900.

G. kr. okrajni šolski svet v Postojni, dne 28. sušca 1900.

Laschan, s. r.

Listnica uredništva:

Na Gorisko: Hvala lepa na sotrudstvu in prijaznosti, vendar doposlani nam dveh dopisov zaradi tesnega prostora ne moremo priobčiti, ker se je o isti stvari pisalo v našem listu že v predzadnji številki, deloma pa čitate to danes v članku „Tajna kvalifikacija“. — V Istro: Vašega dopisa zaradi tega nismo priobčili, ker ne odgovarja duhu časa. — G. J. K. v Št. V.: Prihodnjič! — G. —1: Kakor vidite, smo že precej uporabili; prosimo Vas, le marljivo nadaljujte; prav ponosni smo na Vas. Za omenjeni „Listek“ se Vam priporočamo. Številke dotičnih časopisov Vam homo preskrbeli. — Vsem somišljenikom želimo veselo „Alelujo“ ter jih prosimo, da vztrajajo pri delu za našo sveto stvar v prid našemu stanu in v prid našemu narodu.

Listnica upravnštva:

Reklamacije nam prihajajo čim pogosteje. Nam je ta stvar nerazumljiva. V upravnštvu smo vestni in natančni do skrajnih mej, vendar vse nič ne pomaga. Da izgubimo z dvakratnim pošiljanjem lista inno časa in da imamo tudi več nepotrebnih izdatkov, to je ob sebi umljivo. Ne moremo si drugega misliti, nego da nam kdo liste zaplenja. Kako bi se moglo sicer zgoditi, da niso dobili naši naročniki 6. štev. „Uč. Tov.“ na pošti v Velikih Lašičah, Ribnici, Št. Vidu nad Ljubljano in Tržiču? Ni izključeno, da se izgubi ali zameče posamezna številka, a neumljivo nam je, da ni dobil lista v zgoraj imenovanih krajih niti en naročnik! Opozarjamo slavno poštno upravo na to nerednost — da ne rabimo drugega izraza — in pravimo, da nam niti od daleka ne prihaja na um, da bi se godile našim listom take komedije! Posebno veliko reklamacij nam dohaja s Štajerskega, kjer nemara tudi nepoklicane roke segajo po liberalnem „Učiteljskem Tovaršu“. Kakor čujemo, ima tudi „Zvonček“ upravnik cele kupe reklamacij, in ni jih najmanj iz krajev, ki smo jih imenovali. Pozvedeli smo, da bo napravilo vodstvo „Zaveze“ potrebne korake, da se stvari pride do dna — to se reče — zlu do korena in da se ne razburjajo po nepotrebnem duhovi in nas ne sili k dvakratnemu pošiljanju in k dvojni poštarini. Prešlo nam je že vse potrpljenje!

„Učiteljski Tovarš“ izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stoji vse leto 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spisi naj se blagovolijo pošiljati samo pod naslovom: Uredništvo „Učiteljskega Tovarša“ v Ljubljani. Naročnino pa prejema g. Francišek Črnogoj, nadučitelj v Ljubljani Barje). — Vse pošiljate naj se pošiljajo franko. — Oznanila in poslanice se računajo za stran 30 K, pol strani 16 K, 1/8 strani 10 K, 1/4 strani 8 K, 1/8 strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštne še 6 K.

Gospodarski program.

Naslednje tvrdke darujejo od iztržka, oziroma dobička, ki jim ga dá zaslužiti učiteljstvo, dogovorjene odstotke v prid učiteljskemu konviktu. Vsakdo (vsaktera) pa blagovoli zahtevati, da se vsaka vsota, ki jo odjemavec izplača, zabeleži v prid konviktu.

1. **Jos. Petrič** — zaloga raznovrstnih šolskih zvezkov, peres z napisom: „Učiteljski konvikt“ in raznih drugih šolskih potrebščin v Ljubljani, sv. Petra cesta št. 6.
2. **Knjigotržnica Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg** v Ljubljani, Kongresni trg.
3. **Miličeva tiskarna** — zaloga uradnih spisov i. t. d. — v Ljubljani, Stari trg.
4. **Národna tiskarna** v Ljubljani, Kongresni trg.
5. **Šeberjeva tiskarna** v Postojini, zaloga uradnih spisov itd.
6. **Gričar & Mejač**, trgovina z narejenimi oblekami za dame in gospode v Prešernovih ulicah v Ljubljani.
7. **Fran Ksav. Souvan**, trgovina z manufakturnim blagom v Ljubljani, Mestni trg.
8. **Fran Kraigher**, krojaški mojster v Ljubljani, Kongresni trg
9. **Anton Krejči**, zaloga moških in ženskih klobukov v Wolfovih ulicah v Ljubljani.
10. **J. Soklič**, trgovina s klobuki v Ljubljani, Pod trančo.
11. **Kavčič & Lilleg** — „Pri zlatorogu“ — trgovina s specerijskim blagom v Prešernovih ulicah v Ljubljani.
12. **Jeglič & Leskovic**, trgovina s specerijskim blagom na Jurčičevem trgu v Ljubljani.
13. **Filip Fajdiga**, mizar in trgovina s pohištvo v Prešernovih ulicah št. 50 (nasproti novi pošti) v Ljubljani.
14. **Maks Domicelj**, zaloga moke iz mlina Vinka Majdiča po en gros cenah v plombovanih vrečah po 10, 25, 50, 85 in 100 kg. na Rimski cesti (Mundova hiša) v Ljubljani.
15. **B. Schmeltzer**, zaloga stolov, Šelenburgove ulice v Ljubljani.
16. **Ivan Bonač**, zaloga šolskih knjig, svinčnikov družbe sv. Cirila in Metoda in raznih drugih šolskih potrebščin v Ljubljani, Šelenburgove ulice.
17. **Banka „Slavija“** v Pragi — glavno zastopstvo za slovenske dežele v Ljubljani — vzajemno zavarovalno društvo, podpira učiteljski konvikt in daje od učiteljskih zavarovanj provizijo „Zavezi slovenskih učiteljskih društev.“

Zavedno učiteljstvo prosimo, da po geslu „Svoji k svojim!“ podpira v prvi vrsti te tvrdke.

Na zahtevanje se pošilja brezplačno
ilustrovani cenik
za navadne in c. kr. izključljivo privilegovane
harmonije in didaktofone.

V obila naročila se priporoča tvrdka:

Jos. Lenarčič & Comp.
na Vrhniki pri Ljubljani.

(5)

Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg-ova knjigotržnica

↔ v Ljubljani ↔

ima vedno največjo zalogo vseh v naši kronovini uvedenih šolskih knjig in zemljevidov ter priporoča slavnim krajnim šolskim svetom in šolskim vodstvom v nakup:

Glavne oblike zemeljskega površja	2 gld. 50 kr.
Napete na platno in z luknjicami	3 „ 50 „
Napete na platno in s palčicami	4 „ — „
Zavojnina in frankovana pošiljatev	— „ 50 „

Slovenski stenski abecednik s slikami

na 25 tablicah 2 gld. 50 kr.; na 13 močnih lepenkah z obročki za obešanje 5 gld. 75 kr.; na 25 močnih lepenkah, vsaka posebe napeta, tudi z obročki za obešanje 8 gld. 75 kr. Za vozni list in zavojnino računamo 30 kr.

Praprotnikov mali šolski besednjak

slovenskega in nemškega jezika 6. natis. — Obširno pomnožil in popravil Jakob Dimnik; cena vezani knjigi 1 gld.

Ženska ročna dela

za pouk na ženskih učiteljskih. — Sestavila Pavla pl. Renzenberg I. del: Kvačkanje, cena vezani knjigi 90 kr.

Jos. Petrič

v Ljubljani, sv. Petra cesta št. 4

*tovarniška zaloga papirja * Tovarna papirnega blaga in šolskih zvezkov * Zavod za črtanje trgovskih, poslovnih in uradnih knjig po ameriškem sistemu.*

Priporoča svoje izdelke papirnih vreč najboljše kvalitete in po najnižjih cenah, kakor tudi razne pisarniške, pismene, konceptne in ovojne papirje.

Nadalje priporoča svojo veliko zalogo pisalnega in risalnega orodja v največji izberi. Ceniki se dopošljejo brezplačno.

Za mnogobrojne naročbe uljudno prosi z vsem spoštovanjem

Jos. Petrič

tovarna papirnega blaga in zastopnik c. kr. tovarne papirja v Reki.

Fr. Čuden

urar v Ljubljani
Mestni trg šte. 25 nasproti rotovžu
priporoča svojo bogato za-
logo vsakovrstnih

žepnih in stenskih ur

budilnikov, prstanov,
uhanov, šivalnih strojev
od 25 glđ. naprej,
biciklov od 100 glđ. naprej.

Popravila se izvršujejo na-
tančno in točno.

Novi cenovniki na zahte-
vanje franko in zastoj.

GRİČAR & MEJAČ

LJUBLJANA
Prešernove ulice šte. 9
priporočata svojo
bogato zalogo izgotovljene
moške in ženske obleke
v vsaki velikosti ter najboljše
perilo in zavrtnice po naj-
nižji ceni.

Kdor si kupuje obleko,
ogleda naj si najprvo na-
jino zalogo.

Naročila po meri
izvršujejo se točno in ceno
na Dunaju
Ilustrovani ceniki se razpošiljajo
franko in zastoj.

P. i. učiteljstvu znižane cene.

Moka iz mlina Vinka Majdiča v Kranju

se oddaje po **en gros**-cenah
v plombiranih vrečkah po 10 in 25 kil

v prodajalni

Maksa Domicelja

v Ljubljani, na Rimski cesti

vis-a-vis Gorupovim hišam.

Dostavljanje na dom brezplačno.

Plombe originalne mlinske!

Moka se oddaje tudi v vrečah po 50, 85 in 100 kil.

Opozarja se, da priznani izvrstni iz-
delek prvega domačega našega mlina
dandanes tudi na tujem uspešno tekmuje
z izdelki vseh ogrskih mlinov.

Češnik & Milavec

v Ljubljani

Špitalske - Lingerjeve ulice

priporočata slavn. občinstvu za pomladno
in poletno sezono svojo bogato, novo
založeno trgovino najlepših novosti v veliki
izberi za ženske in moške obleke.

Vzorec se pošiljajo po pošti brezplačno.

Poslano!

Častitemu p. n. učiteljstvu v prijazno priporočilo:

V korist šoli in učencem kupujte svinčnike

Hardtmuthovega fabrikata

katerih zalogo imam edino jaz za vse slov. pokrajine.

Blago dobro, cena nizka.

I a

Št.	Barva lesa in oblika	Trdost	Cena sklada = 144 kosov kron. veljava
100	Beli les, okrogel, rudeča znamka	št. 1 mehak	1.42
99	Cedrov les, Rudeča znamka	srednji	2.70
301	Rudeč les, politiran osmerokotnik, srebrna znamka	srednji	4.50
302	"	št. 2 in 3	5.04
504	Rujav, politiran, zlata znamka. Aust. penc.	št. I, II, III, IV	6.84

II a

Št.	Barva lesa in oblika	Trdost	Cena sklada = 144 kosov kron. veljava
119	Beli les, črna znamka, okrogel	št. 1 mehak	2.—
97	Cedrov les, črna znamka	št. 2 srednje mehak	3.60
231/a	Črni les, politiran srebrna znamka, šesterokotnik	mehak, srednji trdi	6.84
123	Rudeč, politiran, srebrna znamka osmerokotnik	št. 1 do 4	8.—
110	Rujav, politiran, narurna znamka	št. 1 do 4	16.20

Imam tudi veliko zalogo raznovrstnih
šolskih potrebščin.

Izšla je I. serija razglednic s Praprotnikovo podobo
v korist učiteljskemu konviktu. 100 razglednic
stane 7 kron.

Priporoča se uljudno

Iv. Bonač

v Ljubljani, Šelenburgove ulice.